

PROGRAM RAZVOJA GOZDOV IN GOZDARSTVA SLOVENIJE

Zveza društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije je konec marca organizirala posvetovanje o razvoju gozdov in gozdarstva Slovenije.

Na posvetovanju so sodelovali predstavniki vseh območnih društev in GG-jev. Temeljno gradivo je pripravila Gozdarska fakulteta v sodelovanju z gozdarско operativno.

Obravnavani so bili:

Mnogonamenski gozd kot temelj sodobnega gozdarstva.

Temeljni razvojni problemi slovenskih gozdov in gozdarstva.

Cilj gospodarjenja z gozdovi.

Strategija razvoja gospodarjenja z gozdovi.

Temeljni ukrepi za pospeševanje in usmerjanje razvoja gozdov in gozdarstva.

V predgovoru pripravljenega gradiva je zapisano:

S programom razvoja gospodarjenja z gozdovi postavljamo družbene okvire za ohranitev in razvoj gozdov, vendar tako, da poleg naravnih možnosti in potreb upoštevamo tudi javni interes za gozdove, materialne možnosti pa tudi interes lastnikov gozdov. S programom bomo oblikovali strategijo razvoja na posameznih področjih gozdarskih dejavnosti, ukrepe za uresničevanje postavljene strategije ter organizacijske, kadrovske in materialne okvire za izvajanje ukrepov za trajno ohranitev in razvoj gozdov.

V programu razvoja gospodarjenja z gozdovi uveljavljamo naslednja načela in izhodišča:

— izhajamo iz tesne vzajemne poveza-

nosti in soodvisnosti razvoja gospodarjenja z gozdovi in splošnega socialnega, gospodarskega in prostorskega razvoja Slovenije,

— razvoj gospodarjenja z gozdovi naslanjamo na kakovostne dejavnike tako, da bosta ustvarjalna sposobnost in znanje ključna dejavnika pospešenega razvoja gospodarjenja z gozdovi,

— pri razvoju gospodarjenja z gozdovi upoštevamo procese, ki jih prinaša spreminjanje lastninske strukture gozdov in procese, ki spremljajo demografsko degradiranjico in preobrazbo podeželja,

— vezi med družbo in gozdovi postajajo vedno bolj intenzivne in vsestranske; razvoj gospodarjenja z gozdovi temelji na doslednem uveljavljanju načela mnogonamenske vloge in rabe gozdov,

— med gozdnogospodarskimi območji so velike razlike v splošnih družbenih in gozdnogospodarskih območjih so velike razlike v splošnih družbenih in gozdnogospodarskih razmerah in možnostih razvoja, zato pri oblikovanju programa razvoja gospodarjenja z gozdovi uveljavljamo načela selektivnosti in diferenciran pristop.

V razpravi o programu razvoja so bila posebej poudarjena naslednja vprašanja:

— Mnogonamenska vloga in raba gozdov.

— Celovito ekosistemsko ravnanje z gozdovi.

— Krepitev gozdov na okolju prijazen način z nego.

— Zmanjševanje sečenj.

— Nega gozdov z obzirnim izkoriščanjem.

— Sonaravno gospodarjenje in ravnanje z gozdovi.

— Tehnologija in oprema za delo morajo biti ekološko sprejemljive.

— Pri uvajanju podjetništva ne sme prevladati profit, ki se ustvarja na račun delavca ali slabega ravnanja z gozdom.

— V gozdarstvu imamo znanje, kader, opremo in organizacijo dela. Škoda bi bilo to razbiti na manjše neučinkovite dele.

— Stroka ne sme prepustiti lastnikov gozdov samim sebi, skrbeti mora za sonaravno strokovno pravilno ravnanje z vsemi gozdovi.

V okviru lovskogojitvenega bazena Slovenj Gradec, ki ga sestavljajo lovske družine Gradišče, Podgorje, Slovenj Gradec, Golavabuka, Dolič in Mislinja, je bila organizirana v kulturnem domu v Šentilju razstava lovskih trofej. Organizator razstave je bila LD Mislinja. Otvoritev je bila dne 14. 3. 1993, z analizo lovskega gospodarjenja v preteklem letu in predavanjem znanega »ekološkega novinarja« Boruta Mencingerja. Tema predavanja je bila še posebej privlačna: Divjad skozi objektiv kamere, prikazan pa je bil tudi rezultat fotolova — film o divjadi. Razstavo si je ogledalo veliko obiskovalcev, saj je bila odprta vključno do torka, 16. 3. 1993. Na posnetku lovska razstava v Mislinji — MT. — Foto: F. Jurač



— Gospodarjenje z gozdovi mora biti tudi v bodoče celovito, ravnanje z gozdom pa neločljivo povezano od načrtovanja do izvedbe.

— Zagotoviti moramo potrebna vlaganja v gozdove ne glede na lastništvo.

— Razvijati je potrebno marketing in usmerjati tržišče gozdnih sortimentov.

— Zagotoviti sredstva za gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest, ker je večina cest javnega značaja in niso pomembne samo za gozdarstvo.

— Posebej skrbeti za kakovost na vseh področjih gospodarjenja z gozdovi.

— Urediti je potrebno tudi razmere pri gospodarjenju z divjadjo in lovu. Za-

to je potrebno na ekoloških osnovah uskladiti gozdno in lovno gospodarjenje.

Na zaključku posvetovanja je bilo posebno poudarjeno, da sloni celotna strategija razvoja gozdov in gozdarstva na ekoloških temeljih in da je gozdove potrebno obravnavati vedno kot celoto.

Zagotoviti je potrebno ohranitev rastlinskih in živalskih vrst v sonaravni populaciji in gozdove ohraniti v sonaravni obliki.

Celotno gradivo in zaključki tega posvetovanja bodo služili Državnemu zboru R Slovenije za sprejem nacionalnega programa razvoja gozdov in gozdarstva Slovenije. Hubert DOLINŠEK

LUBADARJI BODO PRIČELI ROJITI

Lubadarji pričnejo rojiti, ko se povprečne dnevne temperature dvignejo nad 16 stopinj. To je ponavadi v drugi polovici aprila. Pri zatiranju lubadarjev je takrat odločilno obdobje, saj je v roku približno enega meseca potrebno uloviti in uničiti čim več hroščev, ki so prezimili. Če nam to ne bo uspelo, potem bo boj izgubljen.

Vsaka samčka odloži okrog 100 jajčec in ko se iz njih razvijejo novi lubadarji, imamo opraviti s sto-krat večjo populacijo škodljivcev. Iz analize, ki jo prikazujemo na kraju tega zapisa, se ponuja črna prognoza in vsi: gozdarji, lastniki gozdov in oblast bomo morali storiti vse, kar bo v naših močeh, pri delu pa biti zelo vestni, da bomo uspešni.

Zatiranje se deli v dve fazi: v izdelavo lubadark z ureditvijo žarišč in ulov hroščev z lovniimi nastava-mi in pastmi.

Lubadarke smo v glavnem izdelali, les odpeljali na lupljenje na mehanizirana skladišča ali pa smo ga olupili v gozdu in lubje z lubadarji sežgali. Sečne ostanke, veje in vrhce smo ali sežgali ali pa jih zložili v kupe in so pripravljeni za škropljenje z insekticidom decis, ki ga sedaj uporabljamo namesto ksilololna, ki je bil preveč strupen in nevaren za okolje. Gozdni delavci sedaj škropijo sečne ostanke, ponekod pa jih morajo še zlagati, kar bi sicer morali storiti lastniki. Nujno je, da upravljavci in lastniki gozdov takoj posekajo in izdelajo novo odkrite lubadarke, les odpeljejo na lupljenje, sečne ostanke pa pripravijo za škropljenje ali pa jih sežgejo. Sežiganje sečnih ostankov je zaradi možnosti nastanka požara izredno nevarno. Če pa bi sečne ostanke le sežgali, je zato potrebno izbrati primeren prostor izven gozda, primerno vreme, ko ni vetra in je vlažno (po dežju), vedno pa je treba pred tem obvestiti gasilce. Od lastnikov gozdov, predvsem kmetov, pričakujemo, da bodo skrbno opazovali dogajanje v svojem gozdu in o tem sproti obveščali svojega re- virnega gozdarja.

Kot sem v uvodu omenil, je pred nami odločilno spomladansko obdobje, ko moramo ugotoviti, kdaj začnejo lubadarji rojiti, jih uničiti predvsem v žariščih, poleg tega pa kontrolirati tudi stanje v gozdovih, ki dosedaj še niso bili napadeni.

Lubadarje v času rojenja, spomladi in poleti, ulovimo na več načinov: z lovniimi drevesi, z lovniimi debli in lovniimi kupi, s kontaminiranimi lovniimi debli in lovniimi kupi, s kontaminiranimi lovniimi debli in lovniimi kupi s feromonskimi vabami in s pastmi s feromonskimi vabami.

Lovna drevesa, lovna debela in lovni kupi

Z njimi uspešno zatiramo lubadarje, kadar je populacija v normalnem stanju. Kadar so lubadarji v gradaciji, pa ne zadoščajo. Za vsako lubadarko je potrebno položiti lovno drevo, če so lubadarji izle-teli pa tri. Sedaj, ko imamo ugotovljenih že preko 20.000 lubadark bi morali položiti vsaj 30.000 lov-nih dreves. Toliko lovniih dreves ne bi mogli kontrol-irati in pravčasno izdelovati in bi z njimi lubadar-je gojili, namesto uničevali.

Zato sedaj za uničevanje lubadarjev polagamo lovna debela in lovne kupe, ki jih temeljito škropi-mo z insekticidom. Decis, ki ga sedaj uporabljamo namesto ksilololna, je sicer okolju bolj prijazen, ker je manj strupen, se meša z vodo, je pa manj učinko-vit; po šestih tednih je potrebno škropljenje obnovi-ti, ne prodira v lubje, dež ga lažje spere, škropljenje mora biti opravljeno zelo temeljito. Zato pa je manj škodljiv za človeka, toplokrvne živali, čebele, škod-ljiv pa je za ribe. Kakor koli že, opraviti imamo s

strupom in moramo z njim ravnati zelo previdno, da ne pride do zastrupitev. Uporabljati je potrebno predpisana zaščitna sredstva, potrebno se je temelji-to umivati pred malico in po končanem delu, škro-pivo mora biti zaklenjeno, posebej je potrebno pa-ziti, da s škropivom ne pridejo v stik otroci, o upo-rabi je potrebno voditi predpisano evidenco. Pri de-lu s škropivom se je potrebno izogibati vodotokom, še posebej pa ne smemo delati v bližini vodnih zaje-tij.

Za uničevanje lubadarjev se poslužujemo tudi pasti, ki jih opremimo z vabami. Za vabe uporablj-a-mo feromone Chalcoprx in Pheroprax, ki imajo lastnost, da močno privabljajo lubadarje, ki potem končajo v pasteh ali lovniih nastava-h.

Uporaba feromonskih vab na lovniih deblih in lovniih kupih ter v pasteh predstavlja veliko nevar-nost za stoječe dreve. Lubadarji, ki letijo proti lov-nim nastavam, naletijo na drevesa, v katera se zav-rta, če so ta drevesa fiziološko oslabela (poškodbe, bolezni ipd.) ali če je napad lubadarjev zelo močan, se spremenijo v lubadarje. Zato je potrebno lovne nastave in pasti s feromoni za velikega lubadarja (Pheroprax) postavljati vsaj 15 m stran od sestoja, vsa drevesa v pasu 40 do 50 m od lovne nastave ali pasti pa 5—6 m visoko škropiti z decisom. Za zati-ranje šestrozobega (malega) smrekovega lubadarja uporabljamo feromon Chalcoprx, varnostna raz-dalja je manjša in znaša 15—20 m. Ne smemo pa uporabljati feromonov v mladih gozdovih (letvenja-kih). Vrečice s feromonskimi vabami je potrebno po šestih tednih obnoviti.

Uspeh dela pri zatiranju podlubnikov zavisi od kvalitete opravljenih ukrepov, pravočasne izvedbe in doslednosti pri delu. Posebej je pomembno, da z ukrepi zatiranja zajamemo vsa žarišča. Zato je po-trebna poleg vestnega dela pri izvajanju ukrepov tu-di temeljita in pogosta kontrola gozda, ki jo lahko zagotovijo samo tesno sodelovanje lastnika gozda z njegovim revirnim gozdarjem.

Analiza stanja podlubnikov 28. 2. 1993 in ukrepov za zatiranje

V primerjavi s popisom, ki je bil 15. 12. 1993, se je močno povečalo število žarišč, število napadenih dreves in lesna masa. Večina ugotovljenih žarišč je že saniranih. Se vedno odkrivamo nova žarišča, v že odkritih pa nove lubadarke.

Opravljeni so bili naslednji ukrepi:

— lastnike gozdov smo z osebnimi stiki, dopisi in obvestili v sredstvih obveščanja opozorili na ne-varnost in z ukrepi za zatiranje,

— prepovedan je prevoz lesa iglavcev v lubju ra-zen na strojno lupljenje, po 15. 4. 1993 pa tudi skladiščenje in predelava lesa iglavcev v lubju; s tem smo seznanili žage in druge predelovalce lesa,

— pripravili smo izobraževanje za revirne vodje in delavce, ki bodo delali s škropivi, delavci so bili zdravniško pregledani in so opravili teste iz varstva pri delu,

— nabavili smo potrebna sredstva za zatiranje in za zaščito pred podlubniki: škropivo, škropilnice, feromonske vabe, pasti ter zaščitna sredstva za de-lavce,

— vzpostavili smo informacijski sistem za spremljanje pojave,

— za vsa žarišča so izdelani načrti za zatiranje,

— pospravljena je večina lubadark in so urejena žarišča, drugod pa še potekajo dela, škropljenje se-čnih ostankov in vzpostavljane sečnege reda.

— začeli smo postavljati pasti, polagati lovna in kontrolna drevesa.

K. Zagorec

Gozdne ceste Območja GG Slovenj Gradec so grajene po tehničnih norma-tivih gozdnih cest, zato so ožje, strmejše, ostrejših ovinkov in predvsem manj utrjene od javnih cest.

Ker pa z redkimi izjemami odpirajo celotno podeželje Koroške regije imajo bolj značaj javnih kot gozdnih cest kar pomeni, da morajo z večino omogočati redne dnevne prevoze (delavci, šolarji, zdravstvena in veterinarska služba, itd.).

Zaradi pomanjkanja sredstev za vzdrževanje in obnovo vozišč je zlasti v spomladanskih mesecih (odjuga in raz-močenost) nemogoče ohranjati normal-no prevoznost. Zato smo se odločili, da z Odredbo za nedoločen čas omejimo obremenitve.

Prosimo vse uporabnike gozdnih cest, da Odredbo z razumevanjem sprejmete in navodila upoštevate.

NAVODILA ZA UPORABO GOZDNIH CEST

V spomladanskih mesecih (odjuga in velika razmočenost)

Po Zakonu o cestah so gozdne ceste pro-metne površine na katerih je promet možen le pod pogoji in na način kot to uredijo gozdno gospodarske organizacije (Zakon o cestah Ur. list SRS št. 38 z dne, 25. 12. 1981, člen 11) Pogoje in način uporabe predstavlja Zakon o gozdovih Uradni list SRS 1985 in predlog Za-kona o gozdovih 1992.

V smislu citiranih zakonov Gozdno gospo-darstvo Slovenj Gradec odreja:

1. da je v času odjuge in spomladanske raz-močenosti cest po gozdnih cestah prepove-dana vožnja z vozili z osno obremenitvijo nad 6 ton,

2. Upoštevanje odredbe bo nadzorovala ja-vna gozdarska služba in policija. Zoper kršite-lje bodo uvedene sankcije.

3. V izjemnih primerih bo gozdarska služba posameznim uporabnikom gozdnih cest izda-la dovolilnice za vožnja z vozili z osno obre-menitvijo nad 6 ton pod pogojem, da se bo koristnik dovolilnice pisno zavezal, da bo v najkrajšem roku na svoje stroške popravil eventualne poškodbe na cesti.

4. Uporabnikom cest z lažjimi vozili pa pri-poročamo, da v našem in lastnem interesu, v času največje razmočenosti ceste čim manj uporabljajo.

5. Odredba velja za uporabo vseh gozdnih cest tudi tistih, ki zaradi pomanjkanja ustre-znih znakov in stroškov nabave le-teh ne bodo označene z ustrezno prometno signalizacijo.

6. Prometni znaki omejitve osnega pritiska bodo v prihodnjih dneh postavljeni samo na glavnih vzpornih cestah. Omejitve pa veljajo za vse gozdne ceste, ki se na to navezujejo.

7. Omejitve veljajo do preklica.

Pregled:

Občina	Št. žarišč	Št. dreves	m ³
Dravograd	298	4737	4148
Rudlje	377	5584	6003
Ravne	238	3280	3124
Slov. Gradec	451	6274	5396
Območje	1364	19.875	18.671

O LOVSTVU TOKRAT DRUGAČE

Poseganje človeka v naravo se skozi zgodovino kaže v različnih oblikah in na različnih področjih. V kontekstu posegov je najbolj značilna oblika v postopnem in vztrajnem rušenju naravnega ravnotežja med rastlinsko in živalsko komponento biocenoze (življenjske združbe), ki se je na osnovi naravne selekcije oblikovalo milijone let.

Dokler je bil človek kot nabiralec in lovec eksistenčno odvisen od naravnih danosti, so njegovi posegi vedno ostajali v mejah naravnosti in niso bistveno vplivali na biološko ravnotežje v naravi. S pojavom poljedelstva in kasneje industrije pride do značilne antropogene delitve v naravi: človek si umetno, mimo naravnih zakonitosti, razdeli rastline in živali na koristne in škodljive. Prve pospešuje, druge zavestno iztreblja. Narava seveda ni razumela te delitve na antropogene predale in je pričela kratkotrajne »zmage« človeka nad naravo počasi, vendar vztrajno spreminjati v njegov dolgoročni poraz.

Takšnemu načinu Antropogenega razmišljanja se tudi lovstvo ni izognilo. Podobno kot v kmetijstvu so bili posegi lovec enostransko naravnani v pospeševanje parkljaste, trofejne divjadi in načrtnemu iztrebljanju škodljivcev, ki so jih v lovstvu predstavljali predvsem

plenilci (volk, ris, medved, divja mačka, ujede, itd.) Slednji so s svojo prisotnostjo v prehranjevalni verigi ohranjali optimalno številčno, spolno in starostno strukturo ostalih rastlinojedih vrst. S takšnim načinom razmišljanja in seveda ukrepi v obliki odstrela je bilo lovčem že v preteklosti usojeno, da s svojo prisotnostjo, torej odstrelom, zamenjajo plenilce, ki so jih pred tem sami iztrebili. Če ne bi prevzeli te vloge v naravi, se bi število rastlinojede divjadi močno, nenaravno povečalo, kar bi prehranjevalne zmoglosti okolja popolnoma izčrpalo. S tem bi seveda nastopila degradacija rastlinske komponente biocenoze in naravnega ravnotežja v naravi kot celoti. Vedno se postavlja retorično vprašanje, ali lovstvo zadovoljivo opravlja svoje poslanstvo. Varstvo, gojitev in odstrel divjadi po prostorsko omejenih in amatersko organiziranih lovskih družinah v znatni meri onemogoča izvajanje strokovnih smernic na področju lovstva. Podobno je s statusom državnih gojitvenih lovišč, kjer je izvajanje lova izključno podrejeno komercialnim interesom upravljalca. Načrtovanje lovnega gospodarstva ne sme in ne more biti prepuščeno parcialnim upravljalcem, ki tako ali drugače uresničujejo svoje interese kot pomemben, ponekod odločujoč uporabnik prostora. Zveza lovskih dru-

žin na državnem ali regijskem nivoju ni primeren, niti sposoben usklajevalec posameznih interesov lovskih družin oziroma državnih gojitvenih lovišč. Samo ekološka osveščenost, temeljita strokovna podkovanost, spremljanje znanstvenih dosežkov na področju lovstva, predvsem pa interdisciplinaren pristop lahko dolgoročno usmerjajo prostorsko usklajeno lovno gospodarstvo. Sedanja organiziranost in amaterski status lovstva seveda tega ne dopuščata. Nosilci načrtovanja gospodarjenja s prostoživečimi živalskimi vrstami v prihodnje ne morejo biti lovske družine, niti njihova neracionalno organizirana zveza, temveč profesionalna in strokovno usposobljena organizacija na državnem ali regijskih nivojih. Lovske družine in drugi upravljalci pa lahko ostanejo le kot izvajalci tako načrtovanih strokovnih smernic na področju lovstva.

Namesto zaključka naj dodam, da v prihodnje ne sme biti pomembno, kdo bo gospodaril v loviščih, kdo jih bo imel v zakupu in navsezadnje, kdo bo v njih lovil. Bistven dejavnik bi moral biti sprejem sodobne zakonodaje, ki bo omogočila strokovno in dolgoročno načrtno gospodarjenje z vsemi prostoživečimi živalskimi vrstami. Pogoj za takšno gospodarjenje pa je vključitev v sonaravno integralno gospodarjenje s celotnim prostorom oziroma krajino.

spec. Milan TRETJAK, dipl. ing. gozd.

Organiziranost in delo govedorejskega društva Slovenj Gradec

Govedoreja nima samo prehranjevalno nalogo, ampak dobiva tudi druge za državo zelo pomembne naloge, kot je urejanje in ohranjanje rodovitnosti kmetijske zemlje zlasti v manj ugodnih travnatih predelih ter ohranjanje posebnosti in kulture krajine, posebno v hribovitih in gorskih predelih.

Tekma za gospodarski napredek se bo tudi v kmetijstvu zaostila. Zato je pomembno, da so rejci organizirani, se srečujejo, izmenjujejo mnenja o strokovnih in gospodarskih vprašanjih in s pomočjo strokovnih služb lažje pridejo do novih informacij, oziroma sproti osvajajo nova znanja in postopke v proizvodnji.

Tudi 11. aprila 1992 ustanovljeno Govedorejsko društvo Slovenj Gradec lahko z nalogami, ki jih bomo v letošnjem letu nadaljevali, pomaga rejcem reševati vprašanja, kako gospodarjenje s čredami izboljšati.

Predloge za nadaljnje delo so rejci sprejeli na 1. rednem občnem zboru 13. marca 1993. Seznanjeni so bili tudi z rejskim ciljem za pasme, ki jih redimo v občini ter selekcijskim programom za lisasto pasmo, ki v občini prevladuje.

Preko kontrole proizvodnosti rejci spoznavajo posebnosti krav, tako lažje ali s pomočjo služb odpravljajo pomanjkljivosti v reji. V naslednjem obdobju hočejo rejci kontrolo proizvodnosti razširiti na republiški obseg, ki vključuje 40% krav v A in AP kontrolo. Sedaj imamo v občini od 3.800 krav v kontrolo proizvodnje vključenih 735 krav.

Rejci se zavedajo, da lahko lastnosti na potomcih učinkovito spreminjajo z načrtnim osemenjevanjem. Pogovarjali so se o mladih bikih, ki jih moramo vključevati v osemenjevanje, kar je pogojeno, da pridemo do testiranih bikov. Vendar naj bi z njimi osemenjevali predvsem takrat, ko je na programu osemenjevanje z mladimi bikii, sicer naj bo v program osemenjevanja vključenih čimveč testiranih bikov. V občini, kjer imamo vse tri uradno priznane slovenske pasme, je bilo po podatkih iz leta 1992 v osemenjevanje vključeno 34% semena testira-



nih bikov lisaste pasme, 28% semena testiranih bikov rjave pasme ter 38% semena testiranih bikov črno bele pasme. Ostali delež pri vseh teh pasmah so predstavljali mladi biki.

Strokovne službe bodo v prvi polovici leta v soglasju z rejci pregledale 50% rej, ki imajo uvedeno A in AP kontrolo. Na osnovi ugotovljenih lastnosti bodo izdelali program osemenjevanja s kvalitetnimi biki, ki bodo izboljšali na potomcih pomankljive lastnosti v čredi, za slabše krave v čredi pa izdelali program uporabnega križanja.

Občinski sklad za pospeševanje kmetijstva je podprl pobudo, da v letošnjem letu subvencionira visokokvalitetne bike, ki imajo doplačilo. Subvencije lahko uveljavljajo rejci krav z mlečnostjo pri lisasti pasmi nad 3.500 kg, pri rjavi nad 4.000 kg in pri črno beli nad 5.500 kg mleka.

Pri rejcih na oddaljenih gorskih kmetijah želimo povečati zanimanje in jih informirati o prednostih osemenjevanja pred nenačrtanimi pripusti. Rejci morajo poznati prednosti gospodarskega križanja oziroma osemenjevanja z odbranimi biki lisaste pasme ter s sonaravno rejo s pašo poleti in primerno hlevsko rejo in krmljenjem pozimi vzrediti teleta oziroma pitovno živino boljše kakovosti. Zadruga morajo omogočiti rejcem, da bodo imeli za kvalitetnejšo živino trg in zanesljivo prodajo.

Rejci morajo poznati bike in sodelovati pri izbiri bika, zato bo društvo tudi v letošnjem letu priskrbelo članom kataloge bikov 93/94. Organizirali bomo ogled letnega pregleda in ocenjevanja bikov v osemenjevalnih centrih. Na pobudo mag. Andreja Goloba bomo skupaj s svetovalno službo organizirali strokovno ekskurzijo na avstrijsko Koroško. Zanimati bodo lahko spoznali organiziranost rejcev na avstrijskem Koroškem, predvsem kako preko strojnih krožkov znižujejo stroške reje.

V okviru izobraževanja bodo rejci lahko spoznali, kako se katalog uporablja oziroma bere. V program smo vključili tudi predavanje: Kako pomembna je celostna oskrba krav s hranilnimi snovmi in pravilno izbran rudninski vitaminski dodatek.

V 1993 letu bo društvo izdalo tudi 2. številko glasila GOVEDOREJEC. Člani bodo strokovne informacije našli tudi v listih, ki jih izdajajo zveze rejcev govedi za posamezno pasmo v Sloveniji. Zveza rejcev govedi za lisasto pasmo ima sedež na Visoki kmetijski šoli v Mariboru, Zveza rejcev za rjavo pasmo ima sedež na Kmetijskem inštitutu Slovenije, Društvo rejcev govedi črno bele pasme v Sloveniji ima sedež na BF, Oddelek za živinorejo, Groblje pri Domžalah.

Društvo bo ponovno organiziralo skupinsko zavarovanje govedi. Sprejelo je sklep, da se pogodba podpiše z Zavarovalnico Maribor in Adriatic, zavarovalno družbo d. d., Člani društva imajo možnost izbire pri zavarovanju govedi.

Marija Plazovnik



Pomladna razglednica iz Črne na Koroškem — Foto: F. Jurač

OBČNI ZBOR KGZ PREVALJE

Praznik sv. Jožefa smo kmetje in kmetice iz Mežiške doline delovno izkoristili. Dopoldne smo imeli občni zbor KGZ Prevalje, popoldne pa je bilo v okviru Društva kmetič Prevalje srečanje kmečkih žena in deklet. Udeležba je bila velika. Zadrugniki smo napolnili prostorno dvorano gasilskega doma, kmetice pa veliko dvorano družbenega doma. Društvo kmetič Prevalje se je s svojim programom že predstavilo pred kratkim v Viharniku, o tem zanimivem srečanju pa bo še gotovo kdo pisal, zato se omejujem samo na reportažo z občnega zbora zadruga.

Proti pričakovanju in v zadovoljstvo organizatorjev je občni zbor dobro potekal. Obširno poročilo je sprožilo živahno razpravo, v kateri so člani hoteli vedeti predvsem vzroke izgube, ki je v polletnem poslovanju narasla na 9 milijonov SIT. Vodstvo zadruga je navajalo tri glavne vzroke: splošno gospodarsko krizo, podedovana bremena in nezaupanje članov, ki ima za posledico majhen promet z zadrugo.

Prisotna vsesplošna gospodarska kriza ne dela izjeme za naše na novo ustanovljeno združenstvo. To toliko bolj zaradi tega, ker naša vlada nima preveč posluha za kmetijstvo, saj ga namerava reševati samo na ekonomsko-tržni osnovi, ne oziraje se na to, da smo kmetje v nekem posebnem, specifičnem položaju, ki zasluži, da ga država učinkovito podpira! Kmetje vztrajamo na svoji zemlji v vseh kriz-

nih obdobjih, držimo poseljenost krajine, kar je tudi strateškega pomena za obrambo samostojne Slovenije! Čeprav smo kmetje na splošno obubožani, ne predstavljamo za državo socialnega problema.

Novo ustanovljene zadruga so v večini primerov naslednice prejšnjih, zato so morale po zakonu poleg aktivne prevzeti tudi vso pasivo bivših zadrug. Poleg podedovanih dolgov morajo poskrbeti tudi za socialno varnost tistih zaposlenih, ki so zaradi ukinitve lastne proizvodnje ostali brez dela. To je veliko breme za vse zadruga, ki so naslednice bivših. V primeru KGZ Prevalje pa je ta primer še hujši, saj je edinstven v celi Sloveniji!

Proizvodnja na združenih posestvih se je vsako leto zaključila s pasivo. Ker je bil bivši režim zagovornik in iniciator te oblike kmetijske proizvodnje, je imel interes in tudi dolžnost, da je to izgubo pokrival. Te vsakoletne obveze se je občina Ravne rešila leta 1963, ko je prišlo do sprememb pri gospodarjenju z državnimi in zasebnimi gozdovi. Takrat je občina združeni kmetijski zadrugi na Prevaljah dala v gospodarjenje vse gozdove, ki so bili v lasti splošnega ljudskega premoženja. Ker je bilo teh gozdov preko 800 ha z letnim etatom 4000 m³, je zadruga ustanovila svoj gozdarski obrat, ki je moral imeti strokovno službo, gozdne delavce in vso potrebno gozdno mehanizacijo. To je bila za nas velika pri-

dobitev, ki jo sosednji zadrugi v Slovenj Gradcu in v Dravogradu nista bili deležni. V teh dveh zadrugah so se zadovoljili z določeno maso lesa, katerega so posekali in spravili do kamionske ceste delavci, zaposleni na posestvih, se pravi, niso potrebovali lastnega gozdarskega obrata.

O poslovanju gozdarskega obrata KZ Prevalje ne bi govoril, bolj važno je dejstvo, da se je ta, ob sprejemu moratorija sečnje v gozdovih, ki so bili predmet vračanja, moral začeti postopoma ukinjati. Zdaj je v popolni likvidaciji. Kakor je bila dodelitev 800 ha gozdov svoj čas za našo zadrugo velika pridobitev, ji je le-ta zdaj v veliko breme. Zadruga mora poskrbeti za socialno varnost vseh 21 zaposlenih v tem obratu. To je poglavitni vzrok, da je naša zadruga v slabšem startnem položaju kot sosednji zadrugi!

Tretje, kar nas bremeni in zavira, pa je še vedno veliko nezaupanje članov, še bolj pa pravi odpor nečlanov do zadrug. Nezaupanje je neka nalezljiva bolezen, s katero smo se okužili že pri ustanavljanju prvih zadrug po drugi svetovni vojni. To nezaupanje ni bilo brez vsake podlage. Takrat je prišel na oblast real-socializem, ki zasebnega kmeta nikoli ni maral, rešitev kmetijske problematike pa je videl samo v podružabljanju zemlje. Želel si je tip zadrug, v katero bi kmetje vložili vse: delo, sredstva in zemljo! Slovenski kmečki človek je preveč zavezan v svojo zemljo, da bi mogel v kaj takega privoliti. Že samo pojmi kot kolhoz in skupni kotel, so nam pognali strah v kosti. Kaj smo takrat doživeli, vemo le še posamezniki iz generaci-

je, ki je morala prestat to hudo preizkušnjo.

Vendar, nobena juha se ne poje tako vroča, kot se skuha! Pred trmo slovenskih kmečkih ljudi je moral sicer nepopustljivi režim popustiti, ponudil pa je drugo, za kmeta sprejemljivo obliko zadrug, v katero kmetje ne bi vlagali dela, sredstev in zemlje. To je bil tip splošne kmetijske zadrug s programom, da je v njej organiziran odkup in prodaja kmetijskih tržnih viškov, poceni in konkurenčna nabava repromaterijala in na voljo strokovna služba za napredek v kmetijstvu. To obliko zadrug smo kmetje sprejeli in ustanavljali zadrug po vseh vaseh.

Danes ugotavljamo, da je bila po vseh reorganizacijah splošna kmetijska zadruga še najbolj uspešna in po meri kmeta.

To pa ni šlo v račun bivšemu režimu, ki se je bal močnega in, bogatega kmeta. S spretno naravnanim zakonom in drugimi predpisi je polagoma povsem vzel kmetom vodilno vlogo v zadrugi. Izničil je namen zadrug in po svoje vodil in naravnaval politiko združništva! Zadruga ni več služila svojemu namenu, ni bila več kmetova! Vsi ti negativni pojavi so nam še vedno v spominu, to prihaja še bolj do izraza sedaj, ko združništvo spet reorganiziramo. Ta dediščina nam je v veliko oviro pri ustanavljanju in delu novih zadrug, ki naj temeljijo na demokratičnih načelih in uresničujejo tiste združne pravice, ki so bile osvojene in sprejete v Krekovih časih!

Nalezljivo nezaupanje do zadrug vpliva na njen promet. Vsak raje pro-

da tja, kjer več in hitreje iztrži. Zavednost je sicer lepa čednost, ima pa to slabo lastnost, da se z njo ne da ničesar kupiti ali plačati, niti obveznih dajatev! Zmedo ustvarja konkurenca številnih zasebnih odkupovalcev in trgovcev. Razmere na tržišču bodo te trgovce razredčile, ostali bodo le najmočnejši in sposobni. Med te se naj uvrstijo zadrug, to pa jim bo uspelo le, če jim bomo kmetje zaupali in ne bomo trgovali mimo njih! Mnogi kmetje, tudi nekateri člani, tega ne dojemajo in še zmeraj stoje ob strani. Ne zaupajo in ne tvegajo razmeroma majhnega članskega deleža in njegovega jamstva, čakajo na to, da zadruga pokaže svoj uspeh. Po zakonu o zadrugah je jamstvo ogroženo šele takrat, ko je knjižna vrednost združnega premoženja manjša kot pasiva.

Svoje razmišljanje naj končam v stilu pridige. Pravijo, da župnik pri pridigi najprej vse pogubi, na zaključku pa vse obrne na bolje, daje upanje!

Kljub vsem težavam, ki nas pestijo pri ustanavljanju in startu novih zadrug, moramo vztrajati, premagati moramo to krizno obdobje! Bolj kot za časa real-socializma je nam združništvo potrebno v naši demokratični družbeni ureditvi! Svobodna trgovina ima poleg dobrih tudi svoje slabe strani. V konkurenci preživijo in so uspešni samo močni! Tega kmetje kot posamezniki nismo zmožni, zato se moramo povezovati. Ta vez je združništvo!

Združništvo je protiutež kapitalizmu!

Ajnžik

Pašno košna raba travnatega sveta

V Sloveniji je več kot 75 % vseh kmetijskih površin pod travnatim svetom. To pomeni, da smo po deležu travinja tretja dežela v Evropi. Naravni pogoji kot so podnebne razmere, nagib terena in nadmorska višina nudijo ugodne pogoje za rast travne ruše. Žal pa v večini primerov še vedno ne znamo ali nečemo izkoristiti teh ugodnih naravnih danosti.

Paša govedi je edina možna in sočasno najbolj smotrna rešitev rabe proizvodnje zmogljivosti travinja brez večjih stroškov, vlaganj. To je idealen, poletni način krmljenja govedi, saj so živali na svežem zraku, na soncu, na dobri paši. Vse to pa je pogoj za visoko prirejo mleka in mesa.

Poleg ugodnosti, ki jo ima paša za govejo živino, pa tak način rabe pomeni tudi izboljšanje travinja. Ruša se zgosti, pojavijo se nizke trave, ki imajo več hranilnih snovi, iz pašnika izginejo pleveli itd. Vse to prispeva k pocenitvi reje govedi, kar se pozna ob koncu leta, ko delamo bilanco naših uspehov na kmetiji. Če pogledamo naše razmere pa, žal, ugotavljamo, da le na redkih kmetijah pravil-

no pasejo, oz. da velika večina rejcev skozi vse leto krmi živino v hlevu. Že bežen skok čez mejo kaže, da je paša v naprednih deželah eden od osnovnih načinov krmljenja govedi, kjer so stroški prireje najcenejši. Korist, katero imamo s pašo, ni torej le v prihranku dela, kot je splošno mnenje, temveč je to edina možna pot za doseganje najvišjih pridelkov iz našega travnatega sveta.

Večkrat se postavlja vprašanje, kakšen način paše priporočamo: ali pašno-kosno rabo, pašo povprek, ali nadzorovano pašo, itd. Splošnega recepta ni. Vsaka kmetija ima posebne pogoje in probleme. Zato je potrebno vsak primer posebej obravnavati. Okvirno pa vseeno velja pravilo, da se pri intenzivni prireji mleka odločimo za pašno kosno rabo; za vzrejo plemenskih telic in pitancev pa pride v poštev tudi nadzorovana pašna povprek. Tudi za planinske pašnike velja pravilo, da morajo biti razdeljeni vsaj na pet čredink, če želimo, da bo pašna uspešna.

V tem sestavku bomo spregovorili o pašno-

kosni rabi, ki je tudi po tehnološki plati najbolj zahteven način paše.

Pri pašno-kosni rabi vse površine na kmetiji razdelimo vsaj na 18 čredink. Pri tem je pogoj, da je zemljišče strnjeno in ne preveč oddaljeno od hleva. Čredinke so med seboj in do hleva povezane z dogonskimi potmi, ki omogočajo nemoten dostop črede do vsake čredinke in nazaj v hlev. Število čredink ni neka pretirana posebnost tega načina izkoriščanja ruše, temveč nujna potreba, ki jo določa povprečni čas za obnavljanje travinja. Travnina ruša se v povprečju obnovi v 28 dneh. Če v eni čredinki držimo živali 2 dni pomeni, da potrebujemo vsak 18 čredink, če želimo, da se bo živina pasla vedno na enako stari ruši.

V čredinski pašnik vključimo vse travnike, košnice in pašnike na kmetiji. Površine ogradimo s stabilno električno ograjo, ki jo priključimo na električnega pastirja visoke moči. Za odraslo govedo zadostujeta dve žici debeline 2,5 do 3 mm. Pri paši telet in mlade živine pa moramo namestiti vsaj tri žice. Ograja med čredinkami je lahko zgrajena samo iz ene žice na višini 90 centimetrov. V vsaki čredinki mora biti voda za napajanje in solnica, če živali držimo na pašniku cel dan.

Pri pašno-kosni rabi travinja si paša in ko-

šnja sledita po določenem vrstnem redu (PPKPPK ali KPPKPP). Pri tem moramo vedeti, da spomladi spustimo živino na pašo že, ko je ruša visoka komaj 6 do 8 cm. Živina na taki paši sicer še ne bo dobila dovolj hranil in jo moramo dokrmili v hlevu, vendar bomo s takim načinom na pašniku dobili »stopničasto rušo«, kar je pogoj za uspeh v kasnejših mesecih.

Za pašo je najbolj primerna 3 do 5 tednov stara ruša. Spomladi trava doseže primerno višino za pašo že v 21 dneh, poleti in jeseni pa šele v 4 do 5 tednih.

Če smo pašnik pravilno obremenili z živino, držimo čredo v vsaki čredinki dva dni. To pomeni, da odraslo govedo (GVŽ) potrebuje vsak dan 1 ar čredinke. To je potrebno upoštevati pri ureditvi velikosti posameznih čredink.

Vedeti moramo, da se bo živina na pašniku do siteda napasla le, če bo ostajala na pašniku vsaj 8 do 9 ur na dan. Priporočamo, da v poletnih mesecih, ko je huda vročina, pase-mo ponoči, podnevi pa živali počivajo v hlevu. Če pa je živina noč in dan na pašniku,

moramo poskrbeti za senco in živali zaščititi pred mrčesom.

Spomladi, ko trava bujno raste (21 dni), bomo pri prvem obhodu popasli le 7 do 9 čredink, saj bo po 18 dneh paše ruša v prvi čredinki zopet primerna za pašo. Zato pa je potrebno vse nepopašene čredinke pravočasno pokositi, da jih bomo pri tretjem obhodu živine lahko namenili za pašo. Jeseni, ko se rast trave upočasni, pa bomo večino čredink namenili za pašo. S takim načinom rabe travinja bomo poleg paše pridelali tudi dovolj zimske krme.

Spomladi vse čredinke pobranamo s travniško brano ali prerezanimi traktorskimi gumami. To opravimo tudi po vsakem obhodu živine, da razmažemo blato, ki ga živina pušča na pašniku.

Pašnik je potrebno vsako leto gnojiti z organskimi in mineralnimi gnojili. Pri tem upoštevajmo začetek trosenja gnojil, ko seštevek pozitivnih povprečnih dnevnih temperatur od 1. januarja naprej doseže vrednost 200 (T suma). Gnojevko vedno polivamo razredče-

no; pri tem pazimo, da se na površini ruše ne naredi skorja.

Količine mineralnih gnojil zavisijo od za-loženosti tal s hranili. Pri odmerkih pa je potrebno upoštevati hranila, ki so v gnojevki in, ki jih živina pušča na pašniku z blatom in sečem. Pri tem pa je potrebno opozoriti, da se hranila iz gnojevke v prvem letu izkoriščajo takole: dušik 25 %, fosfor 80 %, kalij 100 %. Fosforna in kalijeva gnojila trosimo spomladi, dušična pa po vsakem obhodu živine, oz. po vsaki košnji.

V tako zgoščeni obliki je težko opisati vse podrobnosti pašno-kosne rabe travinja. Kmetijska svetovalna služba v posameznih občinah bo za vsako kmetijo, ki bo nameravala uvesti tak način rabe travinja, izdelala podroben načrt in tehnologijo rabe. Med pašno sezono je potrebno voditi dnevnik paše in ob koncu sezone izračunati ekonomski učinek paše. Seveda pa bo uspeh v prvi vrsti odvisen predvsem od rejca, od doslednosti upoštevanja strokovnih navodil in ob spoznanju, da je tak način reje goveje živine za naše razmere najprimernejši. mag. JOŽE PRATNEKAR

LOVSKA RAZSTAVA

Proslava dvajsetletnice obstoja mežiškega lovsko-gojitvenega bazena v Kotljah

V počastitev 20-letnice obstoja mežiškega lovsko-gojitvenega bazena, so lovske družine Mežiške doline v dneh od 13. do 15. marca 1993 v kulturnem domu v Kotljah pripravile pregled enoletnega strokovnega, gojitvenega odstrela divjadi.

To je bil že 20. pregled in razstava gojitvenih trofej, ki so uplenjene v enem letu.

Pregled ne predstavlja kulta osebnosti posameznih lovcev. Pač pa se lovci in lovske družine na teh pregledih učijo pravičnega, strokovnega planiranja in izvrševanja gojitvenega odstrela divjadi v teoriji in praksi. Na pregledu in razstavi uplenjenih gojitvenih trofej v letu 1992 je sodelovalo 7 lovskih družin: Bistra, Jamnica, Koprivna, Peca, Pogorevc, Prežihovo in Strojna.

Plan odstrela divjadi so v lanskem 1992 letu dosegle vse lovske družine 105%. Tako pri gamsih kot pri srnjadi je bilo doseženo zelo primerno razmerje po spolu: 50 % moške in 50 % ženske divjadi. Gamsi in srnjad sta glavni divjadi naših lovišč z izredno močno populacijo.

To močno populacijo je treba držati in obvladovati tako strokovno kot številčno, da ne pride do prevelike škode na polju, v gozdu in poginov zaradi bolezni.

Trofejnega odstrela je bilo pri 970 komadih uplenjene srnjadi in 126 komadih gamsov samo 10 %, kar je zelo malo in priča o zares strokovnem odstrelu.

V letu 1992 je bilo selektivnega odstrela 30 %, strogo gojitvenega pa 60 %.

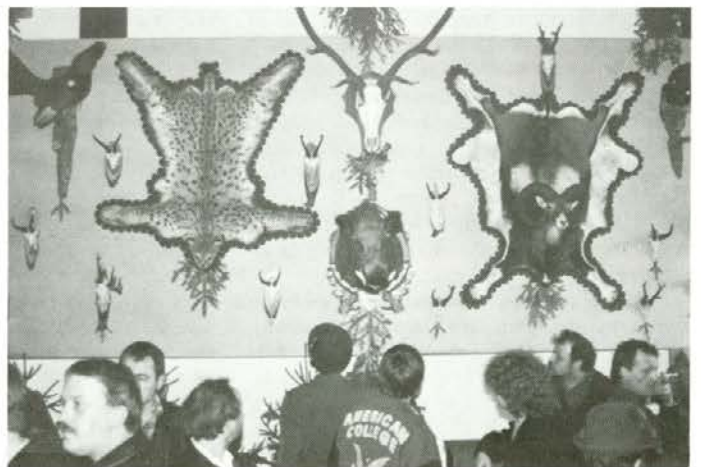
Vsako leto je čutiti pogostejšo prisotnost jelenjadi v naših loviščih. Jelenjad pritiska k nam iz Avstrije.

Treba bo zelo paziti, da se stalež jelenjadi ne bo preveč povečal, kajti jelenjad dela izredno škodo na poljih in v gozdovih. Še večji problem so bili mufloni. Tudi škoda po njih je zelo velika. Zato je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo republike Slovenije že izdalo odločbo o popolnem (totalnem) odstrelu vseh muflonov v naših loviščih.

Rastavo so obiskali tudi lovski strokovnjaki Lovske zveze Maribor in lovski strokovnjaki iz Avstrije. Prišli pa so tudi predstavniki vseh sosednjih lovskih družin.

Detaljno analizo izvršenega odstrela divjadi v letu 1992 je podal gospod Mirko Kumer iz Prevalj. K razpravi pa so prispevali tudi predstavniki Lovske zveze Maribor in predstavniki Avstrije. Vsi so dali razstavi izreden pomen in izrekli pohvalo za vložen trud in dosežene uspehe. Prisoten je bil tudi gospod profesor Bidovec, ki je spregovoril o pomembnosti planiranja številčnega stanja divjadi in s tem v zvezi tudi planiranega strokovno pravičnega odstrela divjadi.

Pohvalil je mežiški lovski bazen za pravilno načrtovanje in izvajanje, gojitvenega odstrela divjadi in tudi opozoril na vse negativne posledice, ki izhajajo iz preštevilnega staleža divjadi. Pregled in razstava sta bila vse tri dni deležna izrednega zanimanja tudi ostalih prebivalcev Mežiške doline in sosednjih krajev, ki so si jo v izredno velikem številu ogledali. V ponedeljek si je razstavo ogledalo tudi 400 šoloobveznih



Izredne trofeje L.D. Prežihovo

otrok. Lovci so jim razstavo podrobno razkazali in jim spregovorili o posameznih vrstah divjadi pri nas.

Odstrel nad 1000 srnjadi in gamsov v letu 1992 pomeni, da se je v 20 letih obstoja mežiškega lovsko gojitvenega baze na odstrel divjadi povšal za 10 x, od 100 kom do 1000 kom. To pa je izreden uspeh, ki kaže koliko je vreden strokovno gojitveni odstrel divjadi.

Organizator bazenskega pregleda in razstave uplenjenih trofej je bila lovška družina Prežihovo. Njej gre zahvala za ureditev razstavnega prostora in vse kar je potrebno za izvedbo takšne prireditve. Pevski zbor lovske družine Peca je popestril pričetek razstave in pregleda v letu 1992 uplenjenih trofej s pesmijo in kratkim kulturnim sporedom.

Vsem lovskim družinam, ki so sodelovale in vsem lov-cem, ki so pomagali s svojim delom, da je razstava uspela gre najlepša hvala, ki še posebno velja za organizatorja, lovsko družino Prežihovo.

V pozdrav vsem lovskim strokovnjakom doma in iz tujine je ob začetku strokovnega posveta spregovoril in jih pozdravil predsednik lovske družine Prežihovo, gospod Jože Logar.

Takšnih lepih, poučnih prireditev si v teh težkih časih še želimo videti in ob njih uživati!

Rok GORENŠEK



Lipnikov mlin ob Bistrici

Lipov mlin je še edini, ki kljubuje zobu časa ob potoku Bistrica, ki izvira visoko pod avstrijsko Golico in se s svojimi številnimi pritoki kar močno izliva v reko Dravo na Spodnji Muti. Še pred zadnjo svetovno vojno je ta potok s pritoki vred poganjel več ducatov mlinov in vsaj ducat teh pol žag, pred izlivom v Dravo pa še kovaška kladiva pri Hubnerju in na Spodnji Muti. Tako številni mlinci bi dandanes res ne imeli kaj mleti, vendar bi v tej meri izrabljena vodna moč lahko proizvedla kar precej električne energije, ki bi nam dajala mnogo bolj zdravo energijo kot je jedrska.

*Jaz sem pa Lipnikov mlin,
ki še edini tu ob Bistrici stojim,
še sem sposoben, da zrnje zdrobim,
kar ljudje pridelajo ga s teh strmin.
Me lastnica zobu časa ni prepustila,
rajši sposobnejšem obnoviti dopustila,
če kdaj pride huda sila, ko ne bo elektrike
in ne bencina, kolo moje bo poganjala vode sila.
Včasih pa so številni mlinci mleti tudi noč in dan,
da družine velike teh krajev imele so kaj za ham, ham.
Vse zrnje, ki se je v tem mlinu v moko spremenilo,
za let več bi prebivalce tega kraja s kruhom in
žganci nasitilo.*

Ludvik Mori



Zmagovalna ekipa Prevalje 1. Z leve: Danilo Libnik, Damjan Smolak in Mojca Obretan

REGIJSKI KVIZ MLADI IN KMETIJSTVO

V družbenem domu v Prevaljah so se v soboto, 27. marca zbrali mladi s podeželja, kjer sta jim kmetijska svetovalna služba in društvo podeželske mladine Prevalje organizirala regijski kviz na temo »Mladi in kmetijstvo«. Tekmovalo je sedem ekip iz Prevalj, Remšnika, Dravograda, Radelj in Slovenj Gradca. Vprašanja so bila s področja kmetijstva v treh težavnostnih stopnjah. O pravilnosti odgovora je odločala komisija, sestavljena iz strokovnjakov s področja kmetijstva in organizatorjev tekmovanja: Darko Simončič — Kmetijska svetovalna služba Celje, Ida Tapej — Kmetijska svetovalna služba Celje in Vinko Golob — predstavnik organizatorja iz Prevalj.

Tekmovanje je uspešno vodil predstavnik radia Slovenj Gradec, tekmovalci pa so bili izjemno dobro pripravljeni.

Tekmovanje so popestrili folklorna skupina iz Šentanela in Rozka Marin ter Damjana Pršak s kratkim skečem.

Najbolje se je odrezala ekipa Prevalje 1, ki so jo sestavljali: Danilo Libnik, Damjan Smolak in Mojca Obretan. Odgovorili so na vsa zastavljena vprašanja in bodo kot najboljša regijska ekipa zastopali svoje območje na republiškem tekmovanju, ki bo v začetku meseca marca.

Ida ROBNIK



Damjana Pršak in Rezika Marin sta odigrali kratek skeč

DRUŠTVO KMETIC SLOVENJ GRADEC

Marca letos je ravno 16 let, kar je bil v občini Slovenj Gradec ustanovljen Aktiv kmečkih žena. Izrahljen je bil 10-članski odbor, ki so ga sestavljale kmetice s celotnega področja občine, mentorstvo pa je prevzela kmetijska pospeševalna služba pri TZO »Ledina« Slovenj Gradec.

Kmečke žene so bile vesele, da so bile organizirane v svojo stanovsko organizacijo, ki je posebej zanje organizirala izobraževalne programe (tečaje, predavanja ...), še posebej pa so se veselile vsakoletne strokovne ekskurzije, preko katerih so spoznale domala vso Slovenijo, pa tudi čez mejo so že pogledale. Tako so se kmečke žene in dekleta veselile v medsebojnem druženju in izmenjavi raznih izkušenj. Lahko rečemo, da je bilo delo v aktivu pestro in plodno. Finančno je bilo delno podprto s strani občinskega sklada za pospeševanje kmetijstva, večji delež pa so za razna izobraževanja prispevale žene same.

V lanskem letu, novembra 1992, pa so odbornice Aktiva kmečkih žena sestavile 19 članski iniciativni odbor, ki je dal pobudo za ustanovitev Društva kmetic Slovenj Gradec. Tako so imele v torek, 2. februarja 1993 ustanovni občni zbor društva, ki se ga je udeležilo 58 žena. Na zboru so sprejele pravila društva ter izvolile organe društva kot so upravni odbor, nadzorni odbor ter disciplinska komisija.

Za predsednico društva in obenem upravnega odbora je bila ponovno izvoljena že dosedanja predsednica Aktiva kmečkih žena Anica Strmčnik iz Starega trga, za podpredsednico Olga Hrstel in Trobelj ter za blagajničarko Brigita Jehart. Tajniške posle bo opravljala mentorica društva.

Namen ustanovitve društva je predvsem ta, da bodo kmetice preko te svoje stanovske organizacije boljše povezane in da bodo

enotno nastopale v javnosti. Društvo si bo prizadevalo za priznanje ustreznega mesta kmetice v družbi. Poleg tega pa bo skupaj s kmetijsko svetovalno službo skrbelo za izobraževanje svojih članic.

Tako smo konec januarja pod vodstvom strokovne učiteljice Srednje živilske šole iz Maribora izvedli tečaj peke kruha v krušni peči na treh lokacijah (pri Anžiču na Selah, pri Plačniku na Brdih in na kmetiji Pušnik v Dovžah). Udeležilo se ga je 68 žena. V februarju in marcu je kuharski tečaj uspešno zaključilo 11 žena in deklet, planiramo pa še izvedbo enega tečaja peke kruha in tečaja peke peciv.

V teh mesecih so potekala tudi strokovna predavanja in sicer: v januarju je dr. Stanko Renčelj predaval o kolinah in pridelavi mesa na kmetijah, v februarju je Mojca Ratej ob diapozitivih predstavila zelenjadarstvo na Nizozemskem, v marcu pa je Milena Kulovec govorila o ureditvi kmečkega dvorišča. Konec marca je bilo izvedeno tudi predavanje Slavka Zgonca o vzgoji okenskega in balkonskega cvetja, na katerega so bili vabljeni tudi člani Turističnega društva Slovenj Gradec.

Kmečke žene pa sodelujejo s ponudbo domačih dobrot tudi na raznih prireditvah. Tako se bo na razstavi »Dobrote slovenskih kmetij« na Ptuj od 16. do 19. aprila 1993 predstavilo 7 naših kmetij, ki bodo dale v oceno kvalitete in na razstavo suhomesnate, mlečne in krušne izdelke. Prav tako bodo v juniju s svojo ponudbo sodelovale na prireditvi »Odprta vrata Slovenj Gradca«.

Program dela društva je do konca leta kar bogato zastavljen, o njegovi realizaciji pa bomo pisali še kasneje.

Danica ONUK

»KMETU JE TREBA POMAGATI...«

Ko se kmetje odločajo za nakup kmetijskega stroja je le malo takih prodajalcev, ki bi mu lahko svetovali, kakšen stroj je najprimernejši za njegovo kmetijstvo. Eden takih prodajalcev kmetijske mehanizacije, ki rad svetuje kmetu, kakšen kmetijski stroj je pravišnji zlasti za hribovske in gorske kmetije, je Franc Guzelj iz Sv. Barbare pri Škofji Loki. Kot mlad kmečki fant se je izučil za avtomehanika in pričel s popravilom rabljene kmetijske mehanizacije. Prav tu pa je spoznal potrebo, da je treba kmetu pomagati pri nabavi kmetijskih strojev. Pred štirimi leti je odprl prodajalno kmetijskih strojev in Franc Guzelj je mnogim kmetom tudi na Koroškem dobro znan.

»Ja, veste, kmetje včasih ne vedo, kakšen stroj bi jim bil na kmetiji dobrodošel, da bi z njim lahko delali v velikih strminah. Zato sem se zato odločil, da bi pri tem pomagal kmetom. Pred štirimi leti sem odprl takšno prodajalno »KMEČKI STROJ« tu v Škofji Loki in sedaj se že lahko pohvalim, da sem pri nabavi strojev kmetom veliko pomagal. Tudi kmetom na Koroškem sem prodal veliko kmetijskih strojev in sem jim še vedno pripravljen pomagati. Moj prodajni program je izredno bogat, veliko kmetijskih strojev imam iz uvoza, prodajam več vrst traktorjev, skrbim za rezervne dele, skratka moja prodajalna s kmetijskimi stroji je bogato založena.«

— Slišali smo, da kmetom z nasveti tudi veliko pomagate?

»Ko se kmetje odločajo za nabavo kakršnegakoli kmetijskega stroja, sem seveda dolžan, da vsakemu kupcu priporočam, kakšen stroj naj kupi, da bo z njim kar najbolj zadovoljen. Tu gre zlasti za hribovske in gorske kmetije. Vsakomur, ki mu svetujem, je za na

svet hvaležen in se lažje odločajo za nakup.«

— Ali imate v letošnjem letu iz vašega prodajnega programa kakšne novosti?

»Iz Italije bom v letošnjem letu začel uvažati traktorske prikolice od 1,5 do 5 ton. Posebnost teh prikolice je v tem, da imajo zadnji pogon in hidravlične zavore. Cenejšje bodo od prikolice domače proizvodnje, kakšna pa bo njihova fiksna cena pa še ne morem povedati. Te prikolice bom razstavljal že na letošnjem 32. sejmu kmetijstva in gozdarstva v Kranju, potem pa bodo šle v redno prodajo. Lahko rečem, da je za te prikolice med kmeti že sedaj veliko povpraševanje, saj so izredno primerne tudi za prevoz hlodovine.«

Tako pravi Franc Guzelj. Če želite kakšen koristen napotek pri nakupu kmetijskega stroja, ga lahko pokličete na telefonsko številko 064-622-575 in rad vam bo pomagal z nasvetom.

F. Jurač



Franc Guzelj: »Kmet rabi pri nakupu stroja pomoč.«



Razmišljanje ob mednarodnem dnevu zdravja

Kakšna vrednota je za človeka zdravje, se docela zavedajo le tisti, ki imajo težave z zdravjem ter njihovi svojci. Kdor je še mlad in kogar še nikjer ni ščipalo, si z zdravjem ne beli glave, zlasti še, ker vse preradi mislimo, da so težave z zdravjem le domena starejših ljudi, pa čeprav dandanes bolezen tudi mlajšim vse manj prizanaša. K vsemu temu precej prispeva vse manj čista narava in človeška razvajanost z mnogimi škodljivimi razvadami kot so kajenje, alkoholizem, mamila in še druge. Že tako smo ljudje vseh starosti ob vsakovrstnih življenjskih dolžnostih izpostavljeni raznim vremenskim neprilikam, za mlade pa pravi rek: skače čez vodo tam, kjer je most. Četokrat je opaziti mlade, ki prepoteni dirjajo z mopedi po cestah brez vsakega pokrivala na glavi, pa tudi preslabo oblečeni. Res, da v času naše mladosti ni bilo toliko modernih prometnih vozil. Le kdo bi jih tačas lahko kupil, saj smo se morali zadovoljiti že, če smo se lahko vsaj za silo dobro oblekli. Pa vendar smo bili tudi v naši generaciji bolj ali manj poslušni. Še se spominjam, kako me je babica svarila: »Ne pij prepoten mrzle vode!« A so šla ta opozorila pri enem ušesu noter pri drugem pa ven. Šele, ko te začnejo pestiti bolezenske težave, je ubogljivost že prepozna. Prepričan sem, če bi vsi upoštevali svarila zdravnikov in starejših ljudi, bi nas bilo za polovico manj bolnih.

Ob tem svetovnem dnevu zdravja se spominjamo vseh naših dobrih zdravnikov ter medicinskih sester, ki so nam ob času bolezni stali ob strani, nas tolažili in bodrili v upanju za ozdravljenje posebno, še v kritičnih trenutkih ali ob dolgotrajni bolezni. Ne le zdravila, tudi topla odnosa in prijazne besede zdravstvenih delavcev so čudovit balzam za bolne, posebno še za starejše in osamljene, ki tak odnos nosijo v svojih srcih še dolga leta v lepem spominu, posebno še, če so bili dolgo časa v bolnišnici. Tak topla odnosa zdravstvenega osebja prav gotovo pripomore k hitrejšemu okrevanju. Ob dolgotrajnih zdravljenjih v bolnišnicah se nam ponuja še priložnost, da bi se odvadili škodljivih razvad, kot so kajenje, alkohol in drugo, kar bi močno skrajšalo čas zdravljenja z boljšim učinkom. Žal pa se nekateri bolniki še naprej trmasto držijo svojih razvad, če pa jih zdravstveno osebje opomni na to, se za njimi namesto hvaležnosti usuje plaz kletvic.

Sicer pa so tudi zdravniki samo ljudje. Eni pošljejo bolnike na-



Topel pogled in prijazna zdravnikova beseda ostarelim in osamljenim veliko pomeni

prej k specialistom, ko spoznajo, da sami zdravljenju ne bodo kos, drugi pa trmasto vztrajajo pri svojih praksah, da bolnik zapade že v kritično stanje. Pride pa tudi do razhajanj, ko bolnik ne zna pravilno opisati bolezni ali pa zdravnik nepravilno razume bolnika, bolezenske težave pa se nezadržno zapletajo. So pa tudi prijetna presenečenja, ki mi bodo ostala v lepem spominu do konca življenja, ko zdravnik s proforskim nazivom pokaže skrb za bolnika z nasveti in zdravili, pa čeprav je tudi sama bolna.

Preden končam s svojim razmišljanjem, zaželim našim zdravnikom čim bolj uspešno odkrivanje bolezni, vsem pa, ki zdravniško pomoč iščejo oziroma jo potrebujejo, da se držijo zdravniških nasvetov in predpisane diete.

Ludvik Mori

Naši jubilanti

MESECA APRILA PRAZNUJEJO

20 LET DELA

Stanko POKRŠNIK, GO Radlje
Marjan PLETESKI, TIS Pameče
Cveta GABERŠEK, TIS Pameče

30 LET DELA

Jože POTOČNIK, GO Mislinja
Franc JUVAN, GO Slovenj Gradec
Stanko KOS ml., GO Črna



Slovenska ekipa na evropskem prvenstvu gozdarjev Galyatető Madžarska 1993 Z leve proti desni: Milan Rozman, Franc Ivančič, Janez Konečnik, Franc Miklavčič, Tomaž Devjak, Hinko Andrej.

Ce je dala narava komu bolj trd kruh, kot ga sicer jemo, pa mu je dala zato tudi bolj močne zobe, da se ga kljub temu lahko naje.

Veronika PLEŠEJ

Jurij Šumečnik sedemdeset letnik

Izkazana mi je velika čast, da smem predstaviti očeta Viharnika ob njegovi sedemdesetletnici. V krstno knjigo so zapisali datum njegovega rojstva: 19. april 1923 leta. Izhaja iz številne slovenske družine, iz Mozirskih planin, kjer je bilo 12 otrok, on je bil 3. otrok.

Pripovedoval mi je, da se je vsa njegova pot vila skozi trpljenje, delo, težave, pa vendar je ostal sin planin, od koder je občudoval svet pod seboj.

»S šolo nisem bil skregan, učil sem se dobro, le da je takratna moja šola obsegala le 2 razreda. Tisti, ki smo bili odprti glav, smo smeli, seveda s potrditvijo šole ostati kakšen čas doma. Najbolj srečen sem bil takrat, ko sem bil pastirček na Mozirskih planinah. Moj oče in sosed so takole sklenili, da je vsako leto eden otrok pasel govedo na planini. Dodelili so mi takrat tudi častno ime Volar. Volar je bil že več kot navaden pastir in na to sem bil ponosen. Naj povem, da me je bilo silno strah, zato sem se že menda okrog 4 ure zaprl v pastirsko kočo, dokler je bil še dan. Srečna in lepa so bila tista moja pastirska leta! A kaj ko vse mine, zato se je pričela tudi moja golgota. Bil sem nesrečen 23 letnik. Žajala me je takratna vojna vihra in že leta 1942 sem občutil gorje vojne. Bil sem trikrat ranjen, velikokrat sem gledal smrti v oči, ki pa me ni hotela imeti.« A njegov nemirni duh je vedno iskal poti do sočloveka. Svojo dobroto je delil soljudem v največjih težavah, ker je imel vedno željo osrečiti sočloveka. Kako velika in bogata je njegova plemenitost!

Pripovedoval je, kako je v mlinu izgubil desno oko: »S svečo v roki sem se napotil v mlin, pokleje na nogah so mi pele pesem težav. Pozabil pa sem mlin ustaviti, odtisniti žleb, po katerem je tekla voda. Ker pogum ni junaštvo, sem kar v ropotu mlinu in ob delovanju skušal okvaro odstraniti. A žal, pri tem je palico, ki je bila namenjena za neko delo s konico, zobčnik zagrabil in mene udaril v glavo. Začutil sem močan udarec v čelo in na desni strani sem začutil strašno bolečino in moje oko je kot jabolko viselo po obrazu. V strašni bolečini sem se napotil v noči domov, klical sem na pomoč, a kdo bi me slišal, saj je po grapah bilo postavljenih veliko mlinov, ki so peli svojo vodno pesem. Privlekel sem se do prvega sosedu.

Spominjam se, da so me posadili pod neko drevo in slišal sem tudi besede: Ali naj pokličemo duhovnika ali zdravnika? Dolga je bila pot moje ozdravitve iz Celja v Ljubljano, pozneje še na Dunaj.

Vojno sem prestal, se vrnil nazaj domov in pomagal očetu na kmetiji, priložnostno sem pa delal tudi kot gozdni delavec. S tem sem si tudi zaslužil denar za gozdar-



Jurij Šumečnik

sko šolo. Do tega poklica sem čutil neizmerno veselje! Šolo sem končal leta 1948.

Delal na več krajih, in leta 1949 se zaposlil v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Tam sem si vsestransko prizadeval.

Sekačem, ki so opravljali težka dela sem pripomogel, da so imeli benificirno dobo, to sem dosegel 1971. leta.

Številna so še druga priznanja: republiška, občinska, kultura, kegljaštvo in še mnoga, ki mi danes dokazujejo, da sem se vsestransko razdal. Vedno sem pa želel, kako bi gozdno gospodarstvo in Lesna imeli glasilo, ki bi nam krajanom in drugim bralcem živo predstavljalo naše kraje, ljudi, njih življenje in bi objavljali tudi druga strokovna obvestila. Prvo je bilo nekakšno »Glasilo«, s katerim pa osebno nisem bil zadovoljen. Veliko noči sem prebedel, mislil, tuhtal o večjem glasilu Lesne.

Izdali smo tudi anketo, da bi nam krajan povedali svoja mnenja, kako bi se imenoval ta naš novi časopis. In med drugimi se je prva oglasila Anica Kumer iz Javorja in dipl. ing. Tone Nudič. Oba sta dala oz. predlagala naj se imenuje glasilo »Viharnik«. In pri tem je tudi ostalo. V letih 1963 in 1964 sem bil predsednik upravnega odbora. Od leta 1966 sem bil socialni delavec. Pozneje sem bil tudi dolgo leta urednik internega glasila Vihar-

Za mojih sedemdeset let. Tole misel vam podam:

»V obliko me je svet obtesal, znotraj sem se sam izklesal!«

nik. Res je bilo to leta 1968, 25. oktobra bomo slavili 25 letnico Viharnika. Niso mi verjeli, da bo glasilo res zagledalo beli dan, pa sem jim zabrusil: Če pa v to dvomite, sem pripravljen prve številke sam plačati! Viharnik se je oblikoval v časopis, ki je tesno življenjsko povezan s krajem, kjer živi naš koroški, štajerski narod. Njegov sloves dosega celo na Avstrijsko Koroško. To so omogočili novi sodelavci oz. dopisniki. Levovnik jih več spravi na Koroško.

Sedaj se vsemu mojemu trudi mirno nasmiham, in sem vesel, da sem dal sebe soljudem, če ravno so mi mnogi tudi metali polena pod noge, večkrat sem tudi doživljal oz. užival zaradi moje dobrote grenak pelin. In vedite, še ne miruje moj nemirni duh. Delam v svetovalni službi v društvu invalidov. Gospod Jurij Šumečnik, naš 70 letni slavljenec, kaj bi še povedal današnjim ljudem, ki so na odgovornih položajih?

»Veš, Levovnik, tukaj se pa spomnim našega velikega pisatelja Ivana Cankarja, ko je zapisal: Kdo lahko reče, da ni kradel, če je jedel jabolko pred lačnim otrokom? Nad tem izrekom se naj zamislijo poslanci, vlada in direktorji!« Dragi slavljenec! Leta 1988 si se upokojil. Hvala za tvojo plemenitost, hvala, g. Šumečnik, za Viharnik. Vem, da bi se naj mnogi mladi učili od ljudi, ki so nam dali neizmerne zaklade sreče, lepote, kulture in še drugih učenosti, kar si nam daroval ti!

Če smem, naj tudi sam v imenu moje družine, izrečem besede: »Kolikor kapljic, toliko let, še Bog ti daj na svet živeti!«

Pogovarjal se je
Viktor Levovnik

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERSIČ.

Naklada: 3500 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1993.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 se šteje Viharnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje pet odstotni davek od prometa proizvodov.

»Tudi na stara leta je lepo . . .«

»Čeprav sva že dolgo na svetu, se ne počutiva stari.« sta ob svojih visokih življenjskih jubilejih dejali 100-letna Jožefa Sečnjak iz Starega trga in 99-letna Jožefa Šilak iz Brezna pri Podvelki. Ko je Jožef Sečnjak pred stotimi leti stekla življenjska zibel na Sečnjakovi kmetiji na Selah pri Slovenj Gradcu, je bila njena življenjska pot vse skozi trda in težka, pa kljub temu tudi lepa. Ko Jožefa Sečnjak pobrška po svojih spominih nazaj, rada pove, kako je bilo lepo, ko je pasla živino, da je morala zgodaj vstajati, da ji nikoli ni bilo težko opravljati še tako težka kmečka dela. Spominja se prve in druge svetovne vojne in takrat je bilo zelo hudo. »Nisem pa mislila, da bom dočakala še tretjo vojno, ki je trajala le deset dni predlansko leto. No in hvala Bogu, ta se je vsaj hitro končala . . .« pravi Sečnjakova. Ko sedaj svoja visoka življenjska leta preživlja pri svoji nečakinji Cilki Uranc, se pri njej dobro počuti in Cilka za njo izredno dobro skrbi. »Komaj čakam da bo prišla pomlad, da bom lahko odšla na vrt, saj me tam čaka veliko dela. Še vedno rada vzgajam rože in zelenjavo na vrtu. S tem pa se tudi motim, da mi čas hitreje mine . . .« Potem pa še doda. »Ja, če pa želite dočakati tako

visoko starost, potem pa morate vse življenje skromno živeti, veliko morate delati, malo jesti in nič piti. Delo človeku ne škoduje, alkohol pa je njegov sovražnik.« pravi Jožefa Sečnjak.

Tudi Jožefa Šilak iz Brezna pri Podvelki je v svojem dolgem življenju prehodila trdo pot. Že kot mlado dekle je izgubila mater, zato je morala kaj kmalu prijeti za vsako delo. Pri kmetih je služila, kot de-



Jožefa Sečnjak: »Dolgo sem na svetu, ne počutim pa se staro.«



Jožefa Šilak: »Pri teh letih bi še zelo rada plesala.«

Le solze so bile krive

Človek ne bi verjel, da lahko nek članek, napisan brez najmanjše zle namere, povzroči tak nesporazum, kot ga je članek »Materi v domu ostarelih«. Zgodilo se je ravno to, zato sem se pripravil opravičiti, nesporazum pa razjasniti. Ker je bil vir nesporazuma objavljen v VIHARNIKU, naj bo tudi opravičilo. Upam, da mi bralci tega ne bodo zamerili, saj se ni lahko opravičevati za zadeve, ki te v bistvu ponižujejo. Upam le, da bo s tem komu zadoščeno.

Razširile so se govorice, da je nekdo v VIHARNIKU grdo pisal o negi varovancev, o njihovi zanemarjenosti, o nepospravljenih predalih, da jim ob sončni pripeki ne zagrinjajo oken in podobno. Vsem, ki so tisto pisanje razumeli tako, se iz srca opravičujem in izjavljam, da v mislih takrat nisem imel ne »doma« in ne osebe. Sporočilo je imelo drug namen, ki pa ga oseba, katera pri branju ne uporablja čustev in srca, ne more razumeti. Na to sem takrat pozabil. Tokrat bom bolj razumljiv, čeprav tvegam, da bo zamera radi razkrivanja družinske intimne prišla od druge strani. Tvegam kljub temu, da bodo tisti, ki so prvič zamerili mojim besedam, sedaj ugotavljali, kako so imeli prav, da imam slabo vest in da se le lepega delam! Opravičil bi se tudi osebno, pa ne vem komu, kajti uradnega protesta ni bilo. So le govorice, teh pa ni lahko preveriti. Edini dokaz, da je bilo nekaj z razumevanjem članka hudo narobe, je spuščena platnena zavesa na oknu materine sobe tudi v oblačnih dneh ali ob uri, ko sonca že davno ni! To, da sem od takrat prikraščen za kak prijazen pogled ali vpluden pozdrav pa jemljem bolj za trenutno razpoloženje mimoidočega.

Po smrti mojega očeta je šlo z maminim zdravjem strmo navzdol. Starostna skleroza, kot tej boleznimi uradno rečejo, je kmalu opravila svoje. Ko se po padcu ob postelji ni mogla več pobrati in je tožila radi hudih bolečin v nogi, je dežurni zdravnik ugotovil: »Z nogo je vse v redu, le stara si, zato pa ni zdravil.«

To je bil šok za vse. Šele po tednu dni smo jo uspeli spraviti v bolnico, kjer so ugotovili zlom kolka. Po več kot mesecu dni prizadevanj, da bi jo usposobili za operacijo, so to namero opustili. Notranji organi operacije ne bi prenesli, zaradi neustavljive skleroze pa kljub morebitni uspešni operaciji, hodila nikdar več ne bi, so rekli. Povedali so tudi, da potrebuje mati sedaj skrbno in strokovno nego, če jo hočemo še ohraniti, vendar ji bomo to doma le težko omogočili, so še menili. Odločitev med življenjem in tvegano operacijo ni bila težka, težja je bila odločitev, da bi mater dali v domsko oskrbo, to pa zgolj radi predsodkov, ki se ob takem problemu pojavljajo v vseh družinah. Predvsem se svojci bojimo tistih, ki vse vedo in vse lahko rešijo, vendar le tako dolgo, dokler se tudi njim ne zgodi kaj podobnega. Najhujši so očitki, češ: hišo ima, pa pet otrok, vnuke jim je vzgojila in celo življenje garala za njih, sedaj pa nima koga, ki bi poskrbel zanje! Vse to je bridko res, niso laži, je resnica, ki zelo boli. Pa kljub temu mora prevladati pamet nad čustvi, pa če je odločitev še tako težka. Saj človek ni žival, ki ji zjutraj napolniš jasli, odpreš napajalnik, prineseš stelje in počistiš gnoj, nato pa greš v službo. Za bolnika, ki ne more kontrolirati telesnih potreb in ima zlomljen kolk, je en človek za nego, medtem ko so ostali v službi, premalo. Dan ima 24 ur in nepomičen bolnik, ki si niti muhe ni sposoben odgnati, ne more biti sam, niti ure. Če mu res želiš dobro, je treba vse to upoštevati, predsodke pa preslišati. Samo ljubezen in usmiljenje, pa lepe besede, brez ostale nege, bolniku nič ne koristijo.

Moji materi se v domu izteka že tretje leto in to je najlepši dokaz, kako skrbno ravna jo z njo. Nobene pljučnice ni imela in nobene rane zaradi dolgega ležanja na shuššanem telesu ni. Tako ravna jo z vsemi bolniki. Prav ganljiv je bil pogled na bolničarko, ko je hranila bolnico v sosednji postelji in jo pripravila, da je, čeprav na koncu moči, še zaužila ne-

kaj hrane. Preštevali sta žlice: eno zame, eno zate, eno za domače, pa še eno za rdeči križ itd. in vse to na predvečer varovankine smrti! Jaz to vem, ker sem tam vsaj trikrat tedensko, zato me zamera iz prvega članka še toliko bolj teži. Če bi bil v zvezi z materjo s čim nezadovoljen, bi to rešil na pravi način, ne pa z blatenjem po raznih člankih. Verjemite mi!

Naj se povrnem še enkrat na vsebino iz prvega članka in pojasnim še nekaj stvari. Res je, da prihajajo v prazničnih dneh v dom predstavniki raznih organizacij in prinašajo različna darila vsem oskrbovancem ne glede, da vsi teh darov ne morejo užiti ali pa zaradi narave bolezni ne smejo. Tako izražamo skrb in pozornost mi zdravi, ki jo dolgujemo njim, ki jih je usoda iz najrazličnejših vzrokov povezala na življenje v domovih. Ali je res potrebna razlaga, da moja mati ne more gristi, ker nima zob in že dolgo uživa le tekočo hrano, da ne more seči do predala, pa če je še tako poln dobrot, ko pa rok ne more stegniti, niti prstov skrčiti. Če pa bi ji bilo vse to dano, pa tega zaradi sladkorne bolezni ne sme užiti! V tistih bolniških sobah je večina takih bolnikov, ampak zato prinašeni darovi niso stran vrženi, saj jih razdelijo drugim, ki teh tegob nimajo. To vemo svojci, to ve osebe. Ta razlaga pa je potrebna za tiste, ki tega ne vedo ali nočejo vedeti!

Le solze so bile krive materinih vnetih oči, ne pa sonce ali nezastrito okno. Solze, ki tečejo, če je sonce ali če ga ni, ki tečejo v temi ali ob luči, saj s tem izražajo, da je v tistem izmučenem telesu razum še vedno jasen, ki pa se v trenutkih spoznanja popolne nemoči odzove lahko le na tak način — človeški! Zato so mamine oči večkrat vnete. Pa ne le njene!

Vsaka podobnost zgoraj opisane usode moje matere, z usodo katere koli bolnice v domu ali drugje, je lahko zgolj slučajna. Končujem v upanju, da si s temi besedami ne bom še bolj skalil odnosov, ker so obiski pri materi že brez tega dovolj grenki. Ampak, če tudi grenki, naj kar trajajo in trajajo.

MARJAN ČUJEŠ



VIKTORJU HRASTELU V SLOVO

Prijazna Hrastelova domačija p.d. pri Fantacu stoji nekako nad goštilno Ržen. Nekaj metrov stran pa je lepo obnovljena trobeljska cerkev, za katero je tudi pokojnik skrbel. Kraj njegovega rojstva se imenuje pri Fancatu v Trobljah. Iz haja iz številne družine. Njegov oče mu je pokazal, kako je treba kmečko grudo ljubiti, da ti na jesen vrača tvoj znoj, ki si ga pretočil ob časih kmečkih del preko leta.

Datum njegovega rojstva pišemo: 14. 4. 1911. S pridno ženo, s katero se je poročil, sta napredno gospodarila. Umrla mu je že pred leti in ostal je sam s svojimi. Da je bilo njegovo življenje lažje, mu je bil njegov sin Viktor, ki sedaj gospoda-

ri in nadaljuje njegovo zapoved, v pomoč. Pokojnik je bil zelo naprednega duha, veliko je prispeval in pomagal pri izgraditvi vodovoda Troblje. In še na drugih področjih je bil krajanom v pomoč. Če je kdo kupil kmečki stroj pri Fancatu je bil zadovoljen s strojem. Torej je tudi skrbel za naprednost kraja!

Kaj naj povemo v slovo človeku, od katerega se je poslovila številna množica ljudi, ki so ga pospremili na njegovi poti k večnemu počitku na pameško pokopališče. Naše besede se naj glasijo: »Takšni ljudje ne umro, ostajajo večni v nas. Še naprej nas v duhu spodbujajo, kako je treba ljubiti in spoštovati našo kmečko grudo, saj jesen vedno povrne trud, ki si ga preko leta z znojnimi kapljicami daroval zemlji!«

Viktor Hrastel, ostajal boš v nas in z nami čul!

Viktor Levovnik



MARIJA KRIČEJ 1912—1993

Pred kratkim smo položili k zadnjemu počitku tisto, kar je od Bidrše matere ostalo: truplo je bilo spremenjeno v pepel, življenjske moči, ki jih je bilo v tem drobnem telesu veliko, pa so že davno popolnoma izžrpane strmine Bidršega grunta.

Rajna je potrdila resnico dveh znanih ljudskih pregovorov. »Žena pri hiši tri ogle podpira«. Upam si trditi, da je Bidrša mati dostikrat podpirala kar vse štiri! »Grunt po ljudeh gor, grunt po ljudeh dol.«

Poznane so mi razmere, ki so bile pri tej hiši pred 50 leti. Životali so.

Ne bomo ugotavljali zakaj, bolj važno je dejstvo, da so se s prihodom mlade gospodinjice razmere bistveno spremenile na bolje. Vzela je vajeti v svoje roke in se zagrizeno vrgla na delo. Uspeh ni izostal, večal se je, ker je znala v delo vpregati tudi odrasčajoče otroke. Uspelo ji je otrokom vcepiti voljo do dela in delovnih navad. Bidrši grunt je še danes med trdnimi in se razvija, kolikor je to v danih pogojih možno. Vse to naj bo njenim svojcem v lep in trajen spomin!

Z zadnjega bivališča pri Barbari ima preko Stražišča lep pogled na nekdanji dom!

Ajnžik



FRANC ZVONAR 1922—1993

V soboto, dne 6. 3. 1993 je po kratki boleznì umrl v mariborski bolnišnici.

Bil je aktiven v več društvih. Pri Društvu invalidov Slovenj Gradec je 20 let vodil blagajniško poslovanje.

V našem spominu bo živel dalje.

DRUŠTVO INVALIDOV
SLOVENJ GRADEC

Rojen je bil 15. 11. 1922 v Starem trgu pri Slovenj Gradcu. Življenje mu ni prizanašalo. Več trnja kot cvetja je vpleteno v venec njegovega življenja.



ADOLFU BIVŠKU- PRIČNIKU V SPOMIN 1928—1993

saj vendar ni bilo časa... Srce pa je čutilo trdo otroštvo na domačiji, tisoče košev in bremen, čutilo je gradnjo, oranje ledin na njegovih strminah. Nedo dolgo tega je skrušeno priznal: »Ne vem, včasih se mi ni zdelo tako težko, zdaj pa je vedno bolj strmo in težko delati!«

Hčerka Marina si je ustvarila gnezdo v Šentanelu, sin Boris na Belšaku pri Lingu, hčerka Helena pa bo s svojo družino varovala domačijo Pričnikov naprej.

Hudo je prav vsem; ženi Štefki, ki se naenkrat ne znajde v svetnem domu, Heleni, ki ji ata ne svetuje več, vnukom, ki se ne morejo več skriti in stisniti v dedijevem naročju, pa sestrkam Tereziji, Gelki, Micki in Jerici, ki ne morejo več z bratom sesti za domačo mizo; težko je bratu Avgustu, ki mu je vsa leta pomagal pri delu. Težko je vsem nam, ki smo ga imeli iskreno radi.

Pomlad je spet. Domači traktor bo spet zaoral v njive in polja, spet bodo sejali in zacvetelo bo sadje na gruntu...

»Polje, kdo bo tebe ljubil...?« On ga je zagotovo!

Mirno spi, dragi moj stric. Lahka naj ti bo ta zemlja, saj si jo vendar vse življenje rahljal!

Milena G.



STANIŠLAV URŠEJ 1925—1993

zakonu tri otroke. Najprej so živeli pri šoli v Mislinjskem jarku, nato so ponovno odšli nazaj v Glažuto. Leta 1974 se jim je izpolnila velika želja. Dolina jih je vedno bolj vabila; tu so bile boljše ceste, lepša stanovanja, bližja je bila šola. Preselili so se v Mislinjo, kjer so končno dobili boljše stanovanje v bloku.

Stanislav je ostal tudi sedaj zvest delu v gozdu, saj je bilo delo gozdnega delavca njegov pravi poklic. Opravil je izpit za poklicnega gozdnega delavca. Hitro je osvojil sodobne metode dela v gozdu, pri sečnji je zamenjal ročno orodje s sodobno motorno žago, pri gojenju gozdov pa prevzel sodobne načine vzgoje. Vsa dela je opravljal z veliko spretnostjo, odgovornostjo in doslednostjo. V času svojega dela v gozdu je opravljal vsa dela od sečnje, spravila lesa do gradnje gozdnih vlak in gojenja gozdov in pri tem bil za vzor vsem ostalim.

Koncem leta 1979 je odšel v zaslužni pokoj, saj je v gozdu delal celih 35 let. Vendar se je tudi sedaj rad vračal nazaj v gozdove Pohorja, sicer ne z motorno žago, pač pa kot vnet nabiralec gob. V gozdu se je počutil dobro.

S smrtjo Stanislava Uršēja izgublja gozdna uprava Mislinja spet enega dobrega in poštenega sodelavca, ki se ga bomo s hvaležnostjo spominjali še dolgo.

Ivan LEKŠE

V torek nas je pretresla vest, da je nenadoma umrl v ljubljanski bolnišnici Stanislav Uršej. Tako je prenehalo biti plemenito srce našega nekdanjega sodelavca. Vest nas je presenetila tem bolj, ker je bil Slavko, tako smo ga klicali, čeprav po postavi nekoliko manjši, vendar klen in žilav. V dobi dolgoletnega dela v gozdu, pa tudi pozneje ni posebej bolehal; če pa se je že bolezen prikradla v hišo, jo je s pomočjo pohorskih zdravilnih zelišč hitro pregnal.

Življenjska pot Stanislava Uršēja se je začela 22. novembra 1925 leta v Glažuti v Mislinjskem jarku v številni družini očeta Matije, znanega gozdnega delavca in krovc in matere Amalije. Lahko si predstavljamo, s kakšnimi težavami sta se morala starša soočiti, da sta prehranila vse. Za delo so morali prijeti vsi. Oče, gozdni delavec, je sinove kaj kmalu naučil delati v gozdu, posebej pa je za to delo navdušil sina Stanislava, ki je delu v gozdu ostal zvest vse življenje.

Družina se je iz Glažute preselila na Pavrovo. Slavko se je leta 1960 poročil in tako začel samostojno življenje. Z ženo Amalijo sta imela v



MINKA REDNAK — Nantekova mama IZ ZAVRŠ NAD MISLINJO

Vsako slovo je težko, to zadnje slovo je bilo še posebej težko in boleče zato, ker se je s tem slovesom pretrgala nit ljubezni med materjo in otroki, vnuki, zeti, snahami, prijatelji in znanci, skratka trgal se je del srca vsem, katere je 19. 2. 1993 za vedno zapustila Minka Rednak — Nantekova mama iz Završ 34 nad Mislinjo.

Za vsakim človekom ostane misel in izkušnje. Med nami je ostalo nje-
no delo in morda tudi neizpolnjene želje. Njeno življenje se je izteklo, rodilo pa je novo v 6. otrocih in 9. vnukih. Oni bodo nadaljevali njena dela in izročila. Hodijo po življenjski poti, ki je lepša in lažja tudi po njeni zaslugi.

Luč sveta je Minka zagledala 30. 1. 1933 v Završah. Bila je edinka.

Tu je preživljala otroštvo in svoja mladostna leta. Poročila se je 1952 leta z Ivanom Rednakom. Rodilo se jima je 6 otrok. Življenje jim ni bilo z rožcami posuto. Trudili so se, da so otroci imeli vsakdanji kruh. Ko je mož Ivan 1972 leta umrl, je Minka ostala sama z otroki. Trudila se je, da so se uspešno vključili v življenje. Rada bi jim še popestovala otroke, a bolezen je vedno pogostejše kazala ostre zobe, dokler ni zmagala v smrti.

Od odprtem grobu smo se ji zahvalili za vso materinsko ljubezen in dobroto. Smrt je premagala življenje, toda dobrih besed in ljubezni, s katero je živila in bogatila svoje najdražje — ni mogla.

Cvetje, ki bo krasilo njeno gomilo, bo vez med njo in njenimi dragimi.

Kjer si bila, je praznina, kjer te ni, je bolečina.

Anica MEH



Naši predstavniki na tekmovanju gozdarjev treh dežel v Trbižu februarja letos. Z leve: Bogdan Kutin, Branko Glavan, Zdravko Miklašič — Foto: Hinko Andrej.



ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega
moža, očeta in dedka

IVANA HARTMANA

(1919—1993)
Lešnikovega očeta
iz Golababuke

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znanec za pomoč in tolažbo, posebno še družinama Pačnik in Habermut.

Nadalje hvala vsem, ki so darovali vence, cvetje, sveče in za maše. Hvala tudi zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnice, posebno dr. Slemenik-Pušnikovi, dr. Verovniku in patronažni sestri Mariji Penšek za izkazano skrb in nego. Hvala tudi gospodu nadžupniku Francu Rataju za pogrebni obred in Tonetu Krncu za somaševanje. Enako se zahvaljujemo govornikom Jožetu Pačniku, Hedviki Anželak in Daniju Hartmanu za slovo na domu ter Jožetu Prteržniku in Ivanu Hribniku na pokopališču. Lepa hvala šmarškim cerkvenim pevcem za zapete žalostinke, golababuškimi gasilcem in Janiju Repniku za čudovito zaigrano »Tišino«.

Zalujoči: žena Nada in otroci Ivan, Darinka, Irena in Irma z družinami



ZAHVALA

Ob vse prerani izgubi naše
drage žene, ljube mame,
hčerke in sestre

MAJDE SEDOVNIK
iz Velike Mislinje 21

se vsem, ki so jo spremljali na vse prerani zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše najlepše zahvaljujemo. Prav lepa hvala vsem sosedom, posebno pa Branku in Olgi Skarlovnikovima in bratom ter sestram, ki so nam kakorkoli pomagali v najhujših trenutkih. Hvala govorniku Ivanu Lekšetu za ganljivo izrečene besede slovesa, pevcem za zapete žalostinke ter g. župniku Tinetu Tajniku za pogrebni obred.

Zalujoči: mož Stanko, otroci Slavko, Martina, Drago in Karla, oče Hinko, brata Dušan in Martin ter sestra Darinka

ZAHVALA

Ob boleči in mnogo prerani izgubi drage mame,
babice, tašče

MARIJE REDNAK
IZ ZAVRŠ NAD MISLINJO
po domače Nantekove mame

se iskreno zahvaljujemo sosedom, sorodnikom, znanec in vsem, ki so nam v težkih trenutkih kakorkoli pomagali. Prisrčna hvala Mariji Kraljevi, da je bila ob strani bolnici in ji s svojo pozornostjo lajšala bolečine. Hvala osebju kirurškega intenzivnega oddelka za lajšanje bolečin. Hvala sodelavcem RLV Velenje, žage Mislinja in Mikona Mislinje. Hvala vsem, ki ste jo spremljali na vse prerani zadnji poti, darovali vence, cvetje in sveče. Hvala gospodu župniku Francu Gornjaku za pogrebni obred, pevcem za zapete žalostinke ter govornikom Avgustu Holcu in Marjanu Križaju za ganljive besede slovesa.

Zalujoči otroci: Jože, Edo, Silvo, Marjana in Marta z družinami ter sin Drago

OGLASI TUDI V VIHARNIKU

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame in babice

MARIJE REPOTOČNIK
iz Sel

se iskreno zahvaljujemo vsem znanec, sosedom, sorodnikom in krajanom Sel, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, nam nudili vso pomoč in človeško toplino ter jo pospremili k večnemu počitku, darovali vence, sveče in za svete maše. Posebej se zahvaljujemo selskim pevcem za ispete žalostinke, govornikom ter gospodu kaplanu za opravljen obred.

Zalujoči: otroci Ivan, Marjana in Mihela z družinami ter ostalo sorodstvo.

SPOMIN



Peto leto je poteklo,
solz nešteto je preteklo.
solze grab so premočile
a tebe, zlati mož, ati in dedi,
niso prebudile.
Zakaj si mogel ti umreti,
ko pa nam bilo je s teboj
lepo živeti.

3. aprila 1993 je minilo pet let žalosti, odkar nas je zapustil dragi mož, ata in dedi

ADAM VIVOD

iz Gornjega Doliča

Čas mineva, žalost in bolečina ostajata. Hvala vsem in vsakemu posebej za lep spomin, cvetje, sveče in ustavljen korak ob njegovem grobu.

Zalujoči: Vsi njegovi, posebno pa še mala Anita, ki atija najbolj pogreša

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedija

STANISLAVA URŠEJA
iz Mislinje

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše, najlepše zahvaljujemo. Hvala Gozdarskemu obratu Mislinja, Pihalnemu orkestru Slovencij Gradec, govorniku Ivanu Lekšetu za poslovljne besede ter g. župniku Tinetu Tajniku za pogrebni obred.

Zalujoči: žena Amalija, hčerki Darinka in Alenka z družinami

Velikonočni zvonovi

Cez nekaj let bomo praznovali dvatisočletnico krščanstva. Toda vprašanje je, ali bomo sploh imeli kaj praznovati. Mnogi se danes sprašujejo, ali bo človeštvo zmoglo preživeti te lastne razdiralne sile.

Strahno je, če pomislimo na naraščajočo revščino in lakoto, na silovito širjenje sovraštva in nasilja skoraj po vsem svetu. Atomske orožje rožlja in nas dela nesrečne. Vprašamo se, ali ni naš svet že začel svoje samomorilsko potovanje. Boli me srce, ko se spomnim besed evangelista Janeza: Prava luč... je prišla na svet..., ki je po njej nastal, a je ni spoznal. V svojo lastnino je prišla, a njeni je niso sprejeli?

Torej, ti nesrečni človek, kam drviš, po čem hrepeniš? Pozabljaš, da sta tvoj brat, sestra potrebna tvoje pomoči, prijaznega pogleda! Tudi letos, kot že več sto let, bodo svečano zadoneli velikonočni zvonovi! Ali jim bo kdo prisluhnil ali pa bomo rekli: »No ja, je pač takšna šega in nič več!« Kako pozabljam, da bo zadišalo po sveže preorani zemlji, da se vse prebuja, da je čas setve, čas, ko damo v zemljo seme, ki mora umreti, da rodi sad. Ali niso v našem življenju trenutki, ko se zgosti okrog človeka mrak, ko postane človek sredi svojih moči nenadoma ves neboljen. Tedaj išče okrog sebe opore, da bi naslonil nanjo vsaj za trenutek glavo. In potem pa spet usmeri korak dalje. Morda se bo letos komu na ta lepi velikonočni praznik le prižgala luč skrivnostnega upanja v duši, takrat bo spoznal, da je glas velikonočnih zvonov za njega, največja svetloba v temi iskanja. Bo znal prisluhniti stvarstvu?

Skušamo skupno reševati svet, da bi ti zvonovi res v naših slovenskih srcih pomenili ne samo, da je smrt za vedno premagana, temveč, da vstajamo, ker nas ni strah. Z nami je On, ki je nam dal poroštvo večnega življenja! Sveti duh tudi danes prihaja k nam, daje nam skrivnostno moč ljubezni. Nič ne pomagaj, če

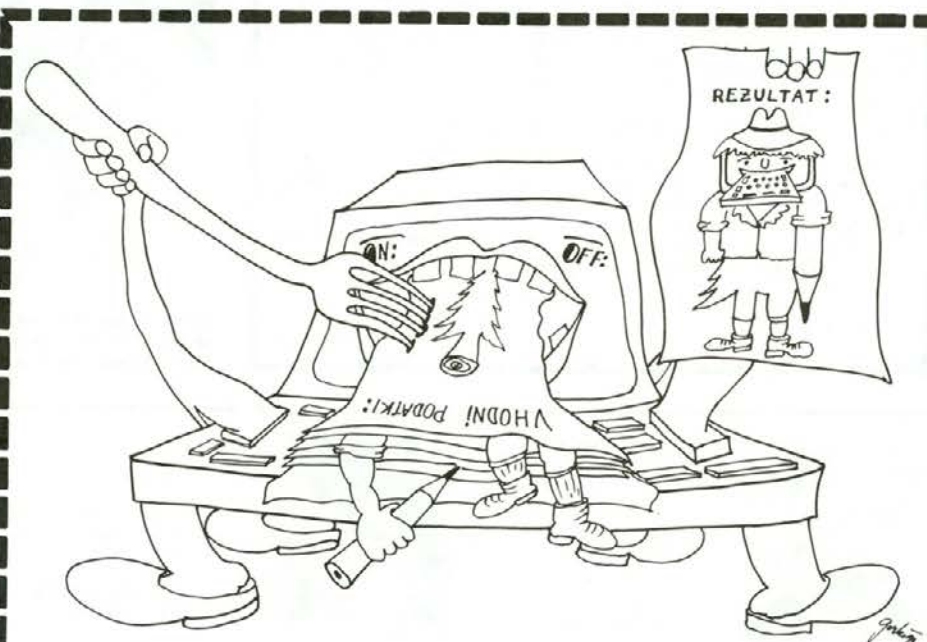
drvimo za dobrinami, drvimo pa mimo joka-jočega otroka, ki nima več staršev.

Drvim s svojim pohlepom mimo tisoče delavcev, ki smo jih vrgli na cesto, sedaj ko so mnogi že vsi izmučeni, izčrpani. Pa se vprašujemo, ali se za njih ne nadaljuje velik petek? Ali ni njihova pot Kalvarija, ki nima konca. Kako bodo oni doživljali glas teh zvonov, ko ne bo denarja niti za kruh, kaj šele za velikonočne potice. Vsi zelo učeno govorimo, kako uspeti, kako živeti evropsko. Kako slabo poznamo, celo se je sramujemo druge bo-

žje zapovedi, ki pravi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!«

Ali sploh vemo, kdo je naš bližnji. Je li so- sed, ki ima vse v izobilju, ali pa privlačno de- kle, ki nam meša um. Je naš bližnji delavec, ki ima številno družino in mora stavkati, da prejme vsaj plačo za najnujnejše. Ali pa so naši najbližji oni, ki so nas okradli, sedaj pa za naš prislužen denar kupujejo podjetja. Se- da so ti gospodarji. Nihče jim ne sme reči nobene besede, ker jih bodo brez, da bi iskali krivdo, vrgli na cesto. Prisluhnite zvonovom in spomnite se reka: Če ste komur iz med tr- pečih kaj dobrega storili, ste meni storili.

Viktor LEVOVNIK



RAČUNALNIŠKA »MORA«

Vztrajno stopamo v razvito Evropo tudi po računalniški plati. Kamorkoli stopim, povsod se srečam z računalnikom. Gledam televizijski program. V oči me bodejo oglasi najrazličnejših trgovin in podjetij, katera nam ponujajo vsemogoče naprave in programe za hitro obdelavo najrazličnejših podatkov. Hitim po ljubljanskih ulicah in se oziram po izložbah. Povsod nam ponujajo najrazličnejšo računalniško šaro. Ugotavljam, da smo skočili v dobo kompjuterjev. Na vsakem koraku te spremljajo računalniški ekrani.

Bolj težko prebavljam razne računalniške menije. Da pa so potrebni, sem spoznal že leta 1978. Slovenski šolarji so takrat popisali najdebelejša drevesa v domačem kraju. Potrebno je bilo analizirati skoraj 2000 takrat popisanih slovenskih drevesnih »orjakov«. Pred sabo sem imel goro podatkov. Hotel sem narediti čimveč analiz. S peš metodo urejanja, analiziranja in ugotavljanja najrazličnejših dognanj o popisanih drevesih bi potreboval ogromno časa. Na pomoč mi je priskočil kolega Lovro, gozdar iz Amerike. Poskušal me je uvesti v osnove računalništva, saj mi še nismo imeli študijskega predmeta iz avtomatske obdelave podatkov. Fakultetni računalnik nama je bil na razpolago samo v večernih urah tja do ene ure zjutraj. Kar nekaj dni sem v poznih nočnih urah, s polno torbo računalniških izpisov hotel, da sem še ujel zadnji mestni avtobus. V tem času sem spoznal, da se na računalnik bolj slabo spoznajmo tudi ostali smrtniki. Pred glavno pošto me je ustavil in legitimiral nočni čuvaj oziroma miličnik. Polna torba se mu je zdela sumljiva, kar na pločniku sem mu moral pokazati njeno vsebino. Na računalniške papirje se ni spoznal, čeprav jih je hotel videti. Moja razlaga o računalniških papirjih in poznem nočnem pohodu ter možni preverbi moje poti s fakultete, mu je bila težko razumljiva.

Danes pa je drugače. Naši policaji postajajo računalniško izobraženi. Narediš prekršek, pa te že imajo. Samo na gumb računalnika pritisnejo, že ugotovijo, kdo si. To je za marsikaterega kršitelja prava mora. Da so naredili velik računalniški korak poleg gozdarjev tudi kmetijci, sem se prepričal med obiskom velike privatne žive mlekarne. Naši znanci imajo pod Šmarno goro farmo črnobelih molznic. Ob po-

gledu na petdeset krav, se mi je zdelo, kot da vidim velike štirioglate molzne stroje, s katerih visijo namesto vim veliki sodi s seski. To so prve avtomatizirane krave. So prosto krmjene. Zjutraj in zvečer prihajajo točno ob določeni uri v urejen molzni prostor. Po deset se jih postavi na vsako stran jaška. Prične se avtomatska molža in pretok mleka. Vse imajo računalniško vodeno. Le kaj bi si mislile njihove žlahtnice, ki se svobodno in neodvisno od računalnika pasejo po paš- niki Pohorja in Smrekovca, ko bi prišle k njim na sindikalni izlet.

Prava mora me tlači, če se spomnim, kakšen računalniški ekspert postaja naš gozdarski inšpektor Drago. Še pred slabimi štirimi meseci sva še kot telička opazovala naše gozdarske mojstre na računalniku. Štornikov Anza nam je kot iz rokava stresel podatke o željenih gozdnih površinah. Naš geodet Brane pa nama je preko posebnega tiskal- nika takoj narisal grafični prikaz funkcij gozda v določenem gozdu. Našemu inšpektorju je računalnik olajšal kontrolo pri našem gozdars- kem delu na terenu. Prebredel je začetne računalniške težave. Pred nekaj dnevi pa mi je zaupal, da še spati ne more brez računalnika.

Računalnike pa so pričeli uporabljati tudi v naših lekarnah, am- bulantah in bolnicah. Začetne računalniške težave povzročajo vrsto čakajočih. Ni dolgo od tega, ko sem šel na kontrolni-zdravniški pre- gled. Čutil sem se, da so danes zdravniški pregledi tako počasni. Ozi- rali smo se na uro, medicinska sestra pa nas je tolažila, da so pregledi tako počasni zaradi vnašanja iz naših kartotek v računalnik. Doktor- ja, ki me je hitro in učinkovito pregledal, je tlačila prava mora, ko sem čakal na računalniški zdravniški izvod. Potolažil sem medicinsko sestro, ki je morala po dvajsetih letih delovne dobe sesti za računal- nik, da bo pri prihodnjem pregledu bolj hitra. Takrat jo ne bo več tla- čila računalniška mora.

Vse bolj spoznavam, da postaja računalnik naša nuja. Upam, da nas ne bo zasvojil. Kakšna sreča, da nimamo računalnika in se ne bo- jim, da bi postal njegov suženj. Sicer bi moje »računalniško« razgla- bljanje bilo še daljše. Pravijo, da si tudi pri pisanju prihraniš čas, če za to uporabiš računalnik!

Gorazd MLINŠEK

Sejem bil je živ

Tako začne pesnik Anton Aškerc pesem. Da, nekoč so bili sejmi zelo živi. Takšni so bili tudi v Sentilju v zgornji Mislinjski dolini dvakrat letno. Posebno zanimiv sejem je bil na cvetno soboto, kramarski se je nadaljeval še v nedeljo. Ves prostor sredi vasi je bil poln kramarjev, na livadi pod Rozmanovim orehom pa polni živine. Na sejmu se je zbrala vsa ljudska obrt in trgovina. Lončarji iz Vita-nja, suha roba, rešeta, kovač iz Trbojn z orodjem za kmetije, slaščičarji, medicarji, orodjarji, cukrarji in tako dalje. Največ go-spodinj se je zbiralo okoli lončarjev. Kupo-vale so posodo »štečle« za peko kolačev, latvice za mleko, sklede, lonce za rože, ele-mente za peči, bokale za mošt in tako dalje. Ljudje so barantali s prodajalci kot še danes na Orijentu. Sredi vsega vrveža je imel svojo okroglo streho nepogrešljivi tako imenovani možakar »rdeča marelja«. Okoli stoječi mno-žici je v beli obleki razlagal o moči zdravil, ki jih je prodajal in delil nasvete za zdravo ži-vljenje.

Največji vrvež pa je bil na živinskem sej-

mu. Mesarji so ogledovali pitane vole, kupo-vali in se pogajali za ceno. Kmečje, ki so jih prodali, so kupovali manjše lažje za delo in zopet so se pogajali s prodajalci za ceno. Večje kmetije si brez delovnih volov ni bilo mogoče misliti. Zelo so bili zaposleni meše-tarji, ki so živeli od prekupčevanja in pokli-cni pomagači le-teh. Ti so dobro ocenili, ka-ko se bo končala kupčija, kjer sta se dva po-gajala za ceno, namreč kupec in prodajalec. Pomagali so »glihati« za žival tistemu, ki jo bo kupil, ali pa prodajalcu. Ko je bila kupči-ja uspešno končana, so dobili napitnino in tudi pri zalivanju kupčije v gostilni so bili po-leg. Mešetarji so poprej kupili ničvredno živi-no, predvsem krave. Odstranili vse znake sla-bosti goveda: brusili rogove, umetno napiho-vali vimena in hvalili žival s pomočjo poma-gačev. Marsikoga so prepričali v kvaliteto krave, da jo je kupil in so zaslužili svoj dobi-ček.

Tako so si naslednje dni eni meli roke od zadovoljstva, drugi pa so kleli. Ostali sejem se je nadaljeval v nedeljo. Fantje so kupovali

svojim izvoljenkam lectova srca z ljubezen-skim napisom in pomaranč in še kaj. Na drugi livadi poleg pa se je veselo vrtel vrtiljak s svojo vreščajočo muziko. Poganjali so ga re-vni otroci in si služili vožnjo. Petkrat je poga-njal napravo, potem pa se je lahko enkrat pe-ljal. Vse tri gostilne v vasi pa so bile do zad-njega kotečka nabite ljudi. Danes ni več sej-mov v vasi pa so bile do zadnjega kotečka nabite ljudi. Danes ni več sejmov z njimi pa je izginil tisti vaški utrip, ki je povezoval ljudi v družabnosti med seboj. Ljudje so iskali pri-like za medsebojne stike in pogovore. Vas se modernizira, namesto prijetnih vaških gostiln rastejo tesni moderni bifeji, v katerih ne naj-deš kmečkega človeka, ampak stalne pijance, ki pozno v noč uganjajo neslane šale. Spomi-ni na utrip in idilo po naših vaseh pa je še živ v starejših ljudeh. Nedelje so postale puste, brez življenja. Vse prireditve, igre, koncerte, proslave so v nočnih urah, ko starejši ljudje gredo k počitku. Čez dan pa vas miruje. Lju-dje se pripeljejo na kakšno prireditev z av-tom in se tudi takoj ob koncu odpeljejo. Časa za medsebojna srečanja in pogovore ni več.

Jože KRAJNC

ZAHVALA JOŽETU GRAHU

DRUŠTVO INVALIDOV SLOVENJ
GRADEC se pristočno zahvaljuje ing. Jo-žetu Grah, direktorju NAUE NTU Slo-venj Gradec, ker je del denarne nagrade, ki jo je prejel od GOSPODARSKE ZBORNICE, kot zelo uspešen gospodar-stvenik, podaril našemu društvu; del na-grade Društvu za cerebralno paralizo in del nagrade Društvu paraplegikov.

Zagotavljamo, da bomo denarna sred-stva porabili v okviru socialnega progra-ma za težke invalide, ki so poleg težkih zdravstvenih okvar še v hudih socialnih težavah.

Zelo smo veseli, da je inž. Jože Grah dober gospodarstvenik in tudi dober člo-vek, ki razume soljudi v stiskah, saj ni da-rovat prvič — ampak že večkrat poprej.

Izrekamo čestitke k prejetemu prizna-nju, ki mu ga je podelila GZS in mu želi-mo trdnega zdravja in še nadaljnjih po-slovnih uspehov. Društvo invalidov Slovenj Gradec

ŠE O PUŠČAVNIKU VALENTINU

Odgovorila bi o puščavniku Valentinu na-to, kar je opisal Jožef Krajnc. Mislim, da sva oba z Jožefom naredila napako. Podstenešek Valentin je bil rojen tu v Razboru po domače Vrhovniku leta 1901 v številni družini, kjer je bilo 11 otrok. Zato je zelo mlad odšel od do-ma in si poiskal službo. Potem, ko se je to ta-ko klavirno končalo in je v Hudi Luknji zbo-lel, so ga starši dobili domov v Razbor k Vr-hovniku, kjer je tudi leta 1936 umrl. V Raz-boru je nagrobni spomenik, kjer so vsi otroci in starša napisani. Lahko se vsak prepriča o resnici.

Zato, dragi Jože Krajnc, ni res, da ste ga še 1938 leta obiskovali, torej sva oba grešila, za kar se jaz opravičujem.

S puščavnikom sem se srečala samo en-krat, ko smo šli otroci iz šole, on pa je šel do-mov k še živečim staršem, bratom in sestram. Toliko naj bi v pojasnilo vsem, ki ste Vi-harnik čitali.

Morda se bo oglašil tudi kdo od sorodni-kov, ki še živijo in vse bolj natančno opisal. Pozdrav Jožetu in uredništvu.

Štefka MELANŠEK

Pisalo se leto je 1893.

Desetletni Ramšakov Francek
nosil mleko »ravbarjem je«, ki
v Hudi luknji progo so gradili.

Pisalo se leto je 1968.
Si Francek Ramšakov solzo je utrl,
ko potniški je vlak
zadnjič piskal je skozi Hudo luknjo.

Pisalo se leto je 1974.
Že Francek v grobu je počival,
ko traktorni »južni bratje« razdirali
so tračnice za glažek vinca jih prodali.

Le kam nas vse to je pripeljalo?
Če vlak še vozil bi,
bolj čist bi zrak vdihovali —
manj avtomobilov — ceste lažje bi
vzdrževali.

M. Š.

Majda SINREIH se bo za nagrado pelja-la z vlakom iz Dravograda v Maribor — na-grado je prispevala Železniška postaja Dravo-grad.

MED LUBADARJI

— Se kar zbojim pomisliti, kam se bomo zavrteli pred naslednjo zimo, če se bomo to poletje zares tako namnožili kot govorijo in pišejo gozdarji v zadnjih številkah Viharnika. Po takšnih predvidevanjih bomo do jeseni požrli še zadnjo smreko.

— Če bo tako, bomo morali poiskati pač drugačna prezimovališ-ča: gozdarjev klobuk, njegovo sukno, podplate njegovih čevljev ali pa namesto smrekovih uporabiti njegove krušne skorje.

— Menim, da je tvoja zamisel slaba. Sedanja vlada ravna z goz-darji še slabše kot oni z nami. Kot kaže, jim bo do prihodnje zime skozi klobuk že močno zamakalo, v obnošeno sukno silil mraz, v pod-platih pa imajo že sedaj močan preprih, kar pa našemu zdravju močno škoduje. Tudi krušne skorje nosijo po žepih le še brezobzi diabetiki, večini gozdarjev pa že kar dobro teknejo. Najbolje bo, da si do zime poiščemo kakšen velik kup slame, v njem bomo našli še najboljše sta-novanjsko nadomestilo.

— Kup slame? Le kje ga bomo pa našli, saj sejejo kmetje vedno manj žita. Tudi slame bo, kakor smrek, vsako leto manj.

— Hm, že vem: Poleteli bomo v Ljubljano, v sejno sobo držav-nega zbora. Tam je slame na kupe, saj jo kar pogosto mlatijo.

Andrej Šertel

POGLEJTE, UGANITE IN POVEJTE

Na uganko, objavljeno v prejšnji številki, smo dobili nekaj duhovi-tih odgovorov, ki jih tudi objavljamo. Nagrade pa prejmejo:

Bernard SOVIČ, Levstikova 11, Slovenj Gradec
Majda SINREIH, Kozjak 10, Mislinja
Dragica PRAPERTNIK, Sejmišče 5, Mislinja
Marija MERZDOVNIK, Dovrže 42, Mislinja

Peljala je železna cesta in leta 1968 ukinjena bila. Zakaj še danes ta »grdoba« po dolini ne ropota? Dragica PRAPERTNIK

Železniško progo so ukinili 1968 leta. Meseca junija je zadnjič z žalostnim zavijajočim juckanjem peljala skozi našo lepo Mislinjsko dolino zadnja lokomotiva.

Starejši ljudje se še dobro spominjajo, kako je bila ukinitve vlaka za njih boleča. Z vlakom je bil prevoz zelo udoben. Najbolj se spomi-njam tistega vlaka, ki je pripihal iz Velenja na postajo Dovrže okoli 10 ure, takrat je bila ura malice za delavce na polju. Še zdaj se ljudje sprašujejo, kje in kdo so bili naši vodilni možje takrat, da so ukinitve železnice tako brezbržno dopustili. Koliko truda je bilo vloženega, da so naši predniki prebili skale za predore in uredili železniško pro-go. Veliko mladih življenj ne bi izkrevavelo na cestah, ker bi bil cestni promet manjši, če bi vozil vlak. Železnice in vlaka ni več, ostali so nam le spomini.

Marija MERZDOVNIK



TUDI DANES OBJAVLJAMO TOLE LJUBKO SLIKO. K TEJ SLIKI ZAPIŠITE KAJ VAM PREDSTAVLJA. DVA NAJBOLJŠA KRATKA SPISA BOMO NAGRADILI.



PROSLAVA ZA MATERINSKI DAN

V vseh krajih na Koroškem so ob letošnjem dnevu žena in materinskem dnevu pripravili proslave in razna srečanja. Ena takih proslav je bila tudi v Doliču, na kateri so sodelovali učenci osnovne šole in dramska skupina Dolič ter Šaleški oktet, (na sliki).

F.J.

OGLASI TUDI V VIHARNIKU

Jožefov sejem v Slovenj Gradcu:

**BILO
JE
VESELO**

Letošnji Jožefov sejem v Slovenj Gradcu so letos preselili na Glavni trg. Čeprav je bil Slovenj Gradec skozi stoletja znano trgovsko mesto, so ga na svoje obogatili še sejmi. Med temi sejmi so trije znani. Jožefov sejem, Pankracijev sejem, ki označuje ledene može v začetku meseca maja, v mesecu novembru pa je dobro znan še Elizabetin sejem. Sejmarji so na letošnjem Jožefovem sejmu na svojih stojnicah ponujali vse, od suhe robe do konfekcije, obutve, zdravilnih želišč do sobnih ptičev. Čeprav je na sejmu bilo veliko povpraševanja po sadikah sadnega drevja, tega sejmarji niso ponudili. Veliko zanimanje za kmečko orodje, kot so sekire, cepini in drugo, pa je bilo pri stojnici kovača Marjana Rudolfa iz Trbonj, ki je s svojimi izdelki že dobro znan.

Kmetje Jože Marhat, Peter Vinarnik in Ivan Pogorevc iz Brd so se seveda zanimali za sekire, s katerimi bodo baje šli v boj proti lubadarju.

Foto: F. Jurač



Gorazd Sovič iz Mislinje je na letošnjem Jožefovem sejmu z zanimanjem ogledoval grablje. »Ko bom velik, bom tudi jaz kmet...«

